

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:8

Fredagen den 20 oktober

§ 1 Utrikesfrågor

Kabinettssekreterare Jan Knutsson

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 20 juli 2023**

Återrapport från informellt möte i rådet den 31 augusti 2023

Återrapport från videomöte den 11 oktober 2023

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 23 oktober 2023**

Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar EU-nämndens sammanträde öppnat och välkomnar kabinettssekreterare Jan Knutsson med medarbetare till sammanträdet.

Vi börjar alltså med utrikesfrågor, och enligt föredragningslistan ska vi få återrapporter från ett antal möten. Jag ger ordet till kabinettssekreteraren.

Anf. 2 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

EU-nämnden har mottagit en skriftlig återrapport från rådets möte den 20 juli, och jag har inget att tillägga till den.

Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN:

När det gäller det informella mötet den 31 augusti och videomötet den 11 oktober har EU-nämnden, helt enligt vad som är brukligt, inte fått några skriftliga underlag. Kabinettssekreteraren får dock gärna säga något om mötena.

Anf. 4 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Vad gäller de informella mötena har jag inget att säga eftersom det inte är brukligt att regeringen återrapporterar från dem.

Anf. 5 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen från kabinettssekreteraren. Jag lämnar ordet fritt, om någon ledamot vill ställa frågor gällande dessa möten. Så är inte fallet.

Vi går då vidare till information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor den 23 oktober.

Anf. 6 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Rådets nästa möte hålls den 23 oktober i Luxemburg. På dagordningen står Aktuella frågor samt tre diskussionspunkter: Rysslands aggression mot Ukraina, Armenien/Azerbajdzjan och situationen i Israel och den regionen. Jag börjar med Aktuella frågor.

Den höga representanten Josep Borrell väntas som vanligt ta upp olika ämnen under punkten Aktuella frågor. Även om ståndpunkter om dessa frågor inte ska förankras i riksdagen vill jag säga några ord om vad vi tror kan komma upp.

Den höga representanten förväntas ta upp utvecklingen i Sahel och hur EU ska hantera den alltför förvärrade utvecklingen i regionen. Det är viktigt att EU bibehåller sitt stöd för befolkningen i Sahel och håller uppe trycket på militärjuntorna för en återgång till demokrati och konstitutionellt styre.

Här väntas även normaliseringsdialogen mellan Belgrad och Priština tas upp, i ljuset av den attack mot Kosovos polis som skedde den 24 september och där en polis dödades. Attacken följer det spända läge som råder i norra Kosovo sedan 2022 och som senast diskuterats på rådets möte den 16 juni. Regeringen följer situationen noga och ger sitt fulla stöd till arbetet inom normaliseringsdialogen. Den enda vägen framåt är att både Kosovo och Serbien implementerar samtliga ingångna avtal. Det är viktigt att attacken inte används av parterna för att eskalera situationen eller försvåra för normaliseringsdialogen.

Den höga representanten förväntas även informera om sin nyligen genomförda resa till Kina.

Anf. 7 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen. Detta är som sagt en punkt på dagordningen på FAC, och EU-nämnden hanterar den eftersom vi hanterar alla dagordningspunkter på FAC. Det är dock en informationspunkt, så det finns inte möjlighet att anmäla avvikande ståndpunkter. Däremot att det fullt möjligt att ställa frågor och lämna kommentarer.

Anf. 8 ANNA LASSES (C):

Jag tackar kabinettssekreteraren för redogörelsen.

Jag tänkte som vanligt kommentera att Iran inte finns med på dagordningen, och jag tänker att det är lika bra att göra det redan på den här punkten. Jag kommer även att återkomma om detta lite senare, men det handlar framför allt om en eventuell terrorstämpling av IRGC.

Anf. 9 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag tackar kabinettssekreteraren för informationen hittills.

Jag vill börja med att instämma i det Anna Lasses från Centerpartiet precis tog upp. Jag kommer också att återkomma lite grann till frågan om Iran och terrorklassningen av IRGC. Jag vill dock även lämna några kommentarer.

Först gäller det situationen i Sahel. Det är väldigt bra och viktigt att detta kommer upp, även om det bara är under Aktuella frågor. Det är ju minst sagt så att det under dessa väldigt mörka och svåra tider för mänskligheten inte direkt finns någon brist på olika utrikespolitiska frågor

för EU:s medlemsländer att hantera. På det sättet har jag förståelse för att detta kommer upp under Aktuella frågor.

2023/24:8
20 oktober

Jag tänker att det är bra att man avser att öka trycket på de militärjuntor vi ser i regionen. Vi ser en allvarlig utveckling med kränkningar av mänskliga rättigheter, ryskt inflytande och i viss mån även kinesiskt inflytande. Vi ser också en utveckling där militären griper makten. Allt detta hänger förstås ihop, och det som händer i regionen – så instabilt som vi ser att det är i dag – utgör egentligen ett stort säkerhetshot för hela världen. Det är även kopplat till jihadism och terrorism. Jag undrar om det går att säga någonting mer i den delen, alltså om vår utrikesminister kommer att lyfta upp någonting på den punkten när den höga representanten gör det.

Jag vill också säga att det i ett större perspektiv är viktigt och bra att EU i alla fall i stort, om man lyfter blicken, arbetar med globala partner via till exempel Global Gateway för investeringar som stärker samhällen. Det är viktigt att både EU och Sverige upprätthåller ett starkt och långsiktigt stöd till Ukraina, och där tänker jag att detta är en nyckelfråga.

Sedan har jag bara en kort kommentar kring Kosovo och Serbien. Vi socialdemokrater vill uttrycka vårt fulla stöd för insatserna för en normaliseringsdialog mellan Belgrad och Priština som minskar spänningar och förhindrar fortsatt upptrappning. Avtal och överenskommelser måste följas för att detta ska åstadkommas, så där vill vi uttrycka ett tydligt stöd.

Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V):

Jag håller med de två föregående talarna gällande Iranfrågan. Jag tycker att det är beklagligt att den inte kommer upp.

Jag vill även ta upp frågan om Serbien och Kosovo. Vi vet att det har skett en eskalering under en längre tid och att detta är en situation som man nästan har kunnat räkna med skulle eskalera ytterligare, trots normaliseringsprocessen och samtalen.

Jag undrar bara hur den svenska regeringen ser på detta och hur diskussionerna går på EU-nivå när det gäller den frågan, så att vi inte är naiva och tror att dessa samtal kommer att räcka. Det verkar nämligen finnas krafter i bakgrunden som inte vill att samtalen ska lyckas. Det kan handla om olika organisationer som kanske inte tycker att det är rätt av respektive regering att sitta och samtala och så vidare. Hur resonerar man kring detta? Jag tror nämligen att vi tyvärr kommer att stå inför en upptrappning och en vålds eskalering snart igen, och därför vill jag veta lite grann hur man resonerar.

Anf. 11 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

När det gäller frågan om Iran och dagordningen vill jag påminna om att Iran har diskuterats vid väldigt många FAC-möten – jag tror att det gäller i stort sett alla under vårt ordförandeskap – och att åtgärder faktiskt har diskuterats vid varje möte. Den internationella agendan är ju tyvärr tungt belastad just nu, och det finns många akuta frågor att diskutera. Det är skälet till att alla frågor dessvärre inte alltid kommer upp på dagordningen. Men denna fråga finns absolut med på vår lista över saker som är viktiga att fortsätta diskutera och även agera kring.

När det gäller Sahel är det ingen tvekan om att det är en väldigt oroande utveckling som sker i regionen, med ett antal stater som helt enkelt går i

fel riktning både när det gäller kontakter med Ryssland och Kina och när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Det pågår alltså en bred diskussion inom EU om hur detta ska hanteras och hur vi ska kunna bemöta det. Jag vill också påminna om att utrikesministern var på ett nordiskt-afrikanskt ministermöte i Alger i början av veckan, och där diskuterades även detta.

EU och Ecowas har en mycket intensiv diskussion där vi försöker stödja Ecowas, som har tagit stark ställning mot militärkuppen i Niger och även andra angränsande frågor i regionen. Vi förväntar oss att det kommer ett beslut om sanktioner mot Niger den 23 oktober, men detta är en diskussion som kommer att fortsätta. Det är viktigt att EU har en bred ansats i förhållande till Sahel – och med bred ansats menar jag att det måste finnas insatser på säkerhetsområdet men även bredare insatser för att försöka vända utvecklingen.

När det gäller Serbien och Kosovo är det en allvarlig situation. Länderna har inte riktigt följt den normaliseringsdialog och den väg framåt för avspänning som EU har velat se i frågan. Och ja, det finns säkert krafter som vill stjälp normaliseringsdialogen, men jag tror att EU:s starkaste instrument är bland annat en fortgående dialog och insats, alltså täta kontakter. Vi bidrog till det under vårt ordförandeskap, och det fortsätter också från EAS i Bryssel.

Ett viktigt instrument i detta är att ge ett europeiskt perspektiv för länderna i fråga. Det ska naturligtvis vara meritbaserat och med tydliga kriterier, men man ska från EU:s sida kunna visa att det finns ett sådant framtidsperspektiv. Jag tror att det är det starkaste instrumentet EU har för att få till stånd en utveckling mellan Serbien och Kosovo som kan gå i rätt riktning.

Anf. 12 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp mot Ukraina. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 13 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Dagordningens första diskussionspunkt handlar om Rysslands aggression mot Ukraina. Även om den mycket oroväckande utvecklingen i Israel och Gaza kräver vår omedelbara uppmärksamhet får det inte innebära att vårt fokus skiftar från Ukraina. Det skulle enbart tjäna Rysslands intressen. Sverige kommer att fortsätta stödja Ukraina så länge det behövs. Ukrainas öde är sammanflätat med hela Europas. Ukrainas framtid är i EU, och den fortsatta EU-närmandeprocessen är central.

I november väntas kommissionen presentera sitt utvidgningspaket och utvärdera Ukrainas förutsättningar att inleda anslutningsförhandlingar. Regeringen kommer vid FAC att framhålla de imponerande framsteg Ukraina gjort trots brinnande krig och uttrycka vår förväntan att utvidgningspaketet reflekterar dessa framsteg. Sverige har ett intresse av att stödja Ukrainas EU-närmande i ett första steg mot beslut om att öppna anslutningsförhandlingar, förutsatt att landet genomför de reformer som krävs. Reformarbetet fortgår, och Ukraina bör inte slå av på takten. Ukrainas fortsatta reformer har ett egenvärde även bortom EU-närmandet, särskilt för utvecklingen av landets välbefinnande, stabilitet och demokrati.

Vi måste vara beredda på att Rysslands aggression mot Ukraina kommer att pågå under en längre tid. Vi måste tillsammans i EU med Nato och våra partner säkerställa att Ukraina, inte Ryssland, har tiden på sin sida och att det kan försvara sig och återta sitt territorium. Regeringen avser att understryka vikten av att EU kan enas om ambitiösa och långsiktiga säkerhetsåtaganden för Ukraina. Utrikestjänsten har börjat skissera på olika möjligheter, och regeringen välkomnar att EU:s höga representant tar processen vidare. Regeringen har också för avsikt att informera om att Sverige står redo att inleda samtal med Ukraina om bilaterala säkerhetsåtaganden. Vi står i kontakt med övriga nordiska länder om en nordisk inramning för dessa åtaganden. Därtill avser regeringen att informera om det förslag till ett 14:e militärt stödpaket som presenterades den 6 oktober.

En central komponent i stödet till Ukraina består av att öka trycket på Ryssland och Belarus. Regeringen avser att framhålla behovet av att ytterligare sanktioner, bland annat riktade mot den ryska krigsmakten, antas under hösten inom ramen för det tolfte sanktionspaketet, inklusive flera åtgärder mot kringgående och för efterlevnad av sanktioner. Åtgärderna ska komplettera de åtgärder som ingått i tidigare paket och eliminera kryphål.

Avslutningsvis är det avgörande att bibehålla momentum för Ukrainas fredsformel. Det är ett stort framsteg att Ukrainas initiativ, som utgår från folkrätten och Ukrainas territoriella integritet, är den enda seriösa fredsplan som diskuterats just nu. Regeringen kommer därför att framhålla vikten av att Europeiska utrikestjänsten och EU:s medlemsstater fortsatt främjar Ukrainas fredsformel och betonar folkrätten i samtal med globala partner. Därtill avser regeringen att informera om Sveriges fördjupade engagemang för formeln under dess punkt om kärnsäkerhet.

Anf. 14 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag vill bara uttrycka mitt och Centerpartiets stöd i denna fråga. Jag tycker att det här är oerhört viktigt, även att regeringen väljer att framhålla den positiva utveckling som sker samtidigt som kriget pågår. Vi behöver alla någon form av strimma av hopp i allt det som händer nu. Det är jätteviktigt att det här arbetet fortsätter och att regeringen är så pass drivande som den är. Ni har ett stort stöd från vår sida.

Anf. 15 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! Ståndpunkten är väldigt tydlig vad gäller vikten av ett starkt, långsiktigt och förutsägbart EU-stöd till Ukraina. Detta står även vi socialdemokrater förstå bakom. Det är viktigt att Sverige fortsätter att framhärda i det här och fortsätter i den anda som har rått både med den tidigare S-regeringen och under det svenska EU-ordförandeskapet med den nya regeringen. Det är viktigt att vi fortsätter att vara eniga här i Sverige men också kan driva på för detta i EU.

Det har gått ganska många månader sedan det senaste sanktionspaketet kom. Det är viktigt, tycker jag, att det i den svenska ståndpunkten tydligt framgår att Sverige ska arbeta för ett ytterligare sanktionspaket. Jag vet att det är det talade ordet som gäller, och jag upplever att kabinetssekreteraren är ännu tydligare nu här i EU-nämnden än vad han var i utrikesutskottet i går.

Vi har omfattande sanktioner som redan finns på plats. Nu går vi mot en vinter som sannolikt blir väldigt svår för Ukrainas folk. Det sker en rysk offensiv, och vi ser att man ger sig på energinfrastruktur för att göra situationen svår. För att upprätthålla trycket blir det då himla viktigt att i åtgärderna ha ett starkt fokus på kringgående. Detta tycker jag att det är viktigt att den svenska regeringen håller sitt fokus på i EU. Man behöver hela tiden dra åt tumskruvarna.

Jag känner ändå att det finns en elefant i rummet – finns det en oro för att EU-enighet inte kommer att kunna nås om ett nytt sanktionspaket? Det är en fråga från mig. Då tänker jag närmast på att det har funnits länder, till exempel Ungern, där man velat motsätta sig detta. Det skulle vara intressant att få en lite tydligare kommentar om det.

Jag har också en fråga om det här med att täppa till kringgåendet av sanktioner. Det har noterats att exporten, även från Sverige, har ökat till Rysslands grannländer, till exempel Kazakstan och Armenien. Man kan kanske misstänka att det finns andra orsaker till det än bara ren handel och att det faktiskt handlar om att sanktionerna rundas. Det är fråga om minskad handel med Ryssland men ökad handel med grannländer som har ett starkt ekonomiskt beroende av Ryssland men som faktiskt också vill vända sig från Ryssland. Jag undrar vad den svenska regeringen anser och vad man avser att framhålla på kommande FAC kring vad som ska göras när det gäller nyckelländerna i kringgåendet. Att täppa till den delen är kanske det allra svåraste.

Anf. 16 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Jag kan bara understryka det som jag sagt tidigare och som jag tror låg i frågan: att stödet till Ukraina generellt sett inte har blivit mindre viktigt än vad det varit det senaste året. Det är minst lika viktigt som det varit hela tiden. Det här är någonting som vi kommer att fortsätta att lägga mycket stor energi, kraft och även resurser på.

Vi argumenterar starkt för ett tolfte sanktionspaket. Det man ska komma ihåg i det här sammanhanget är att väldigt stora områden redan täcks in av sanktioner. När man går vidare till så mycket som det tolfte paketet och kanske i framtiden ännu fler blir det naturligtvis ett krympande utrymme för att hämta hem de här sanktionerna. Men det betyder inte att det är mindre viktigt.

Att eliminera kryphålen är någonting som jag tror är väldigt angeläget och viktigt just nu. Jag kan bekräfta att det här är ett arbete som vi lägger ned mycket kraft på. Vi tycker även att sanktionerna mot Belarus bör förstärkas, eftersom det finns en koppling här.

När det gäller oron över EU-enigheten får man konstatera att det hela vägen har varit intensiva diskussioner, ibland komplicerade och svåra, kring sanktionerna men att vi alltid har kommit i land med nya sanktionspaket. Det har alltså gått att nå enighet. Det här är förstås någonting som kräver kontinuerliga diskussioner och kontinuerliga ansträngningar. Men hittills har vi lyckats, och jag ser inte varför vi inte skulle lyckas även en tolfte gång. Visst är det komplicerade diskussioner, men EU-enigheten har varit en viktig och stark kraft i förhållningssättet mot Ryssland för vår del och inom EU.

När det gäller ökande export till Rysslands grannländer kan vi bara konstatera att de sanktionsbeslut som har fattats gäller och är lag. Våra

myndigheter har att tillse att lagen följs. Det är i första hand en fråga för dem. Tullverket har ökat sina resurser på området. Det här är förstås mycket viktigt. Men jag kan också konstatera att väldigt många svenska företag har upphört med sin verksamhet i Ryssland. Det är någonting som vi välkomnar.

Anf. 17 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag tackar för svaren. Från Socialdemokraternas sida skulle vi vilja att det framgick ännu tydligare att Sverige ska verka i EU för nya sanktionspaket. Jag bara upprepar det.

Anf. 18 VICE ORDFÖRANDEN:

Det har inte anmälts några avvikande ståndpunkter. Men det har förts en diskussion, och det är det talade ordet som gäller. Olika partier har fått föra fram sina synpunkter. Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här på mötet redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Armenien/Azerbajdzjan, som också är en diskussionspunkt.

Anf. 19 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Dagordningens andra diskussionspunkt handlar om Armenien och Azerbajdzjan i ljuset av Azerbajdzjans militära operation i Nagorno-Karabach. Sverige har varit en av de medlemsstater som varit pådrivande för att föra upp frågan som en diskussionspunkt på dagordningen för rådsmötet.

Den militära operationen föregicks av en period med tilltagande spänningar. Med början i december 2022 införde Azerbajdzjan olika begränsningar i rörelsefriheten genom Latjinkorridoren, som förbinder Nagorno-Karabach med Armenien. Begränsningarna, som stod i strid med eldupphöravtalet från 2020 och ett bindande beslut från Internationella domstolen, ledde till en gradvis försämrad humanitär situation. Denna försämrades ytterligare under sommaren efter att Azerbajdzjan strypt tillförseln av livsmedel, mediciner, gas, elektricitet och bränsle.

När Azerbajdzjan inledde sin militära operation den 19 september reagerade EU snabbt på händelseutvecklingen. Den 21 september gjorde den höge representanten Borrell ett uttalande i vilket han fördömde Azerbajdzjans militära operation och beklagade förlusten av människoliv. Borrell förde även fram EU:s tydliga budskap vid ett extrainkallat möte i FN:s säkerhetsråd den 22 september. Vid ett möte den 5 oktober i den europeiska politiska gemenskapen, EPC, träffades Europeiska rådets ordförande Charles Michel och Armeniens premiärminister Pasjinjan tillsammans med president Macron och förbundskansler Scholz. Vid FAC väntas diskussionen fokusera på hur EU kan fortsätta att stödja Armenien i det uppkomna läget, skicka tydliga signaler till Azerbajdzjan och stödja samtal om en normalisering av relationerna mellan länderna.

För regeringen är det särskilt angeläget att fortsätta att stärka EU:s stöd till Armenien. Det finns givetvis humanitära skäl till detta, men i det läge som har uppstått finns det också en strategisk möjlighet för EU att fördjupa sina relationer till Armenien. Armeniens demokratiskt valda regering har under en tid eftersträvat en omorientering mot väst och en distansering från Ryssland. Ett av flera tecken på detta är att Armenien med stor majoritet i

parlamentet fattat beslut om att ratificera Internationella brottmålsdomstolens stadga och därmed bland annat förbundit sig att följa den arresteringsorder som domstolen har utfärdat mot president Putin. Ryska företrädare har reagerat på dessa tecken på armenisk omorientering genom att skuldbelägga Pasjinjan för eskaleringen och framhålla att hans dagar vid makten är räknade.

I det utsatta läge som Armeniens demokratiskt valda regering befinner sig i är det angeläget att EU stärker sitt stöd på flera områden.

Politiskt bör EU fortsätta att skicka tydliga budskap till stöd för Armeniens territoriella integritet för att minska risken för ytterligare eskalation. EU bör också fortsätta att understryka Azerbajdzjans ansvar för att garantera säkerheten och de mänskliga rättigheterna för de etniska armenier som finns kvar i Nagorno-Karabach och för dem som väljer att återvända.

En internationell närvaro i Nagorno-Karabach skulle bidra till förtroende. Unesco skulle exempelvis kunna spela en viktig roll för skyddet av Armeniens kulturarv.

I enlighet med den höga representanten Borrells uttalande bör EU tydligt signalera till Azerbajdzjan att unionen är redo att vidta lämpliga åtgärder om situationen förvärras, och ingen åtgärd bör uteslutas.

Humanitärt har EU bidragit genom bland annat sin civilskyddsmekanism för att hantera de kortsiktiga konsekvenserna av den stora flyktingströmmen samt med ett humanitärt stöd om drygt 10 miljoner euro.

Det riktade svenska humanitära stödet uppgår till totalt cirka 35 miljoner kronor, vilket inkluderar stöd till Internationella Rödakorskommittén, ICRC, och FN:s flyktingorgan, UNHCR, för att stödja flyktingmottagandet i Armenien och för att möta människors akuta behov av bland annat sjuktransporter, mat och kontantbidrag.

Framgent bör EU:s stöd också användas för att underlätta integreringen av de flyktingar som väljer att stanna i Armenien. Här kan Sveriges reformstöd till Armenien spela en viktig roll.

På säkerhetsområdet bör EU stärka sin observatörsinsats, EUMA, som verkar på den armeniska sidan av gränsen. Sverige har aktivt bidragit till missionen. I nuläget tjänstgör tio svenskar på plats i Armenien. En av dem är dessutom insatsens operativa chef. Insatsens mandat bör ändras för att möjliggöra en större närvaro, inklusive av representanter för tredjeland.

Kommissionen har samtidigt presenterat ett förslag om att stärka EU:s övergripande relation till Armenien genom exempelvis ett intensifierat genomförande av EU:s investeringsplan och det partnerskapsavtal som ligger till grund för relationen mellan EU och Armenien. I ett läge där Armenien försöker lägga om sin utrikespolitik kan EU även se över vilka möjligheter som finns att stärka samarbetet bortom nuvarande avtal, inte minst på handelsområdet, och till stöd för folk-till-folk-kontakter.

Slutligen är det viktigt att EU fortsätter att ge stöd till de medlingsansträngningar som görs av Charles Michel för att lösa utestående frågor om bland annat ett formellt fredsavtal, landgränsens sträckning och öppnandet av kommunikationslänkar.

Anf. 20 ANNA LASSES (C):

Jag tackar kabinetssekreteraren för detta.

Jag ska börja med det som är bra och berömma regeringen för att den har varit drivande i att få denna fråga på dagordningen. Vi stöder det.

Sedan uppfattade jag också att det finns ett stöd från den svenska regeringen för att det ska vidtas åtgärder, exempelvis sanktioner mot landet, men att bedömningen har gjorts att det i dagsläget inte finns en enighet i EU för att genomföra detta. Jag vill också dra parallellen till de diskussioner som har varit i andra fall under våren när vi har diskuterat olika åtgärder. Där har regeringen hela tiden strävat efter en enighet inom EU, vilket naturligtvis är väldigt bra. Men nu är vi faktiskt inte ett ordförandeland längre, och då kan vi vara mer drivande.

Jag och Centerpartiet skulle önska att vi var mer drivande i denna fråga och faktiskt drev på för att införa sanktioner gentemot Azerbajdzjan. Och med anledning av det skulle jag önska att man stryker den sista meningen i det näst sista stycket som börjar med: "I enlighet med HR/VP Borrells uttalande." I stället vill vi att man skriver: För att understryka det allvarliga läge som råder kommer regeringen att aktivt verka för att EU gemensamt börjar införa sanktioner för att öka trycket på Azerbajdzjan.

Anf. 21 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag tackar för informationen.

Jag läser den svenska ståndpunkten som att man uttrycker ett starkt stöd för Armenien. Och det är viktigt att fortsätta att fördöma Azerbajdzjans hela operation i Nagorno-Karabach och folkförföringen av armenier från området. Det handlar om kanske 140 000 flyktingar, så det är en fruktansvärd och svår humanitär situation. Och det är förstås viktigt att vi ger vårt stöd till Armenien för att kunna hantera detta.

Jag instämmer också i det som lyfts fram här från Centerpartiet. Det är klart att EU nu behöver öka pressen på Azerbajdzjan. Det är bra att man inte utesluter så att säga några åtgärder. Men jag delar också bilden av att vi från Sveriges sida nog kan driva på hårdare utifrån att vi också har sett ett alltmer aggressivt Azerbajdzjan. Nu har vi sett denna utveckling över tid, och försök till medling har inte lyckats. Självklart måste dessa insatser fortsätta. Men nu borde nog ändå nästa steg tas, och man måste vara beredd att utreda och se vilka sanktioner som skulle kunna vara lämpliga att EU börjar införa gentemot Azerbajdzjan. Detta står i dag inte i den svenska ståndpunkten och uttrycks inte heller explicit muntligt här. På det sättet instämmer vi socialdemokrater i det som lyfts fram från Centerpartiet om sanktioner.

Anf. 22 ARIN KARAPET (M):

Fru ordförande! Jag tackar för föredragningen.

Min fråga handlar om huruvida det finns möjligheter för regeringen och EU att fördjupa säkerhetsarbetet med Armenien. Om man vill att Armenien ska röra sig mot väst sker det inte bara genom handel, utan det är fråga om Armeniens territoriella integritet och existens. Till skillnad från Georgien är man, som man säger på engelska, landlocked. Det innebär att man gränsar till Iran och Georgien och att gränsen till Turkiet och Azerbajdzjan är stängd. Det har betydelse om det blir blockad, vilket skedde i Nagorno-Karabach. Men Armenien har historiskt också varit i blockad efter murens fall på 90-talet.

Då är frågan: Ser man från Sveriges sida att man också militärt eller säkerhetspolitiskt kan fördjupa detta samarbete? Frankrike är det land i Europa som har gjort det nu genom att skicka dit sin militära attaché och sin utrikesminister och öppnat upp för att sälja vapen till Armenien för att armenierna också måste kunna ta sig ur CSTO. Jag skulle gärna vilja ha några kommentarer om det.

Anf. 23 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Jag vill återigen när det gäller förhållningssättet gentemot Azerbajdzjan understryka att signalerna är mycket tydliga och mycket starka. Vi säger uttryckligen att inga åtgärder bör uteslutas mot Azerbajdzjan om utvecklingen motiverar det.

Vi befinner oss nu i en fas där dessa påtryckningar sker och där försök sker att understödja och hjälpa Armenien. Jag återkommer till detta som svar på nästa fråga.

Samtidigt är det så i denna situation, innan vi vet vilken väg Azerbajdzjan väljer i denna process, att det finns en stark bedömning att det också finns ett intresse av att inte driva Azerbajdzjan i armarna på Ryssland därför att Azerbajdzjan också är ett land som försöker att få en distans mellan sig självt och Ryssland. Man har till exempel uttalat stöd för Ukrainas territoriella integritet.

Men i detta läge, för att kunna bevara EU:s roll som medlare i form av Charles Michel och för att kunna uttömma den diplomatiska vägen så att säga, har vi landat i vår position. Men som vi har sagt utesluts inga åtgärder från vår sida i den fortsatta processen. Det är där som vi befinner oss just nu. Men signalerna till Azerbajdzjan från EU och från Sverige är mycket tydliga och starka.

När det sedan gäller samarbetet med Armenien och stödet till Armenien vill jag också påminna om att det som nu diskuteras är ett ganska omfattande paket med åtgärder. Även åtgärder som inte är direkt militära har en säkerhetshöjande effekt. Bara genom att EU institutionellt och politiskt utökar kontakterna med Armenien stärks Armeniens säkerhet.

Jag tror att man ska se detta som en helhet där också EUMA-missionen ingår som en viktig del. Men jag tror att det också finns möjlighet till säkerhetspolitiska samtal med Armenien, och jag tror också att det är någonting som kommer att förverkligas.

Det är alltså ingen tvekan om att EU växlar upp mycket starkt nu när det gäller det breda stödet till Armenien.

Anf. 24 JOAR FORSSELL (L):

Jag tackar för bra svar på frågor.

Även Liberalerna har varit väldigt tydliga med att vi vill se sanktioner, men vi tycker att denna ståndpunkt ändå är balanserad. Men jag undrar om kabinettssekreteraren skulle kunna beskriva och brodera ut lite grann vilken utveckling som avses i ståndpunkten och som skulle föranleda sanktionerna.

Anf. 25 MARTIN KINNUNEN (SD):

Jag skulle vilja ha en upprepning av förslaget till förändrad ståndpunkt från Centerpartiet, så att jag inte missade någonting.

Anf. 26 ANNA LASSES (C):

Jag ska svara Martin Kinnunen och återigen läsa upp den mening som vi föreslår i stället för den som vi föreslår ska strykas. Den lyder: För att understryka det allvarliga läge som råder kommer regeringen att aktivt verka för att EU gemensamt börjar införa sanktioner för att öka trycket på Azerbajdzjan.

Anf. 27 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

I den frågan vill jag bara upprepa att vi har sagt att EU ska vara berett att vidta lämpliga åtgärder om situationen förvärras och att ingen åtgärd bör uteslutas.

När det gäller frågan om vilken utveckling av detta slag som skulle kunna göra detta aktuellt är det naturligtvis i detta skede svårt att säga med exakthet vad det skulle kunna vara. Det får i så fall också bli en diskussion inom EU. Men vi kan konstatera att de medlingsansträngningar som sker och de försök att få till stånd en normalisering som sker bland annat handlar om att landgränsen behöver fastställas och att en bredare normalisering sker, plus behandlingen av de armenier som finns inom detta territorium och deras mänskliga rättigheter som också är en väldigt viktig punkt. Jag tror att man får söka svaret inom detta område. Nu blir det en fråga om att följa denna utveckling väldigt noga för att se om det går att uppnå resultat på dessa punkter.

Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD):

Jag tackar kabinettssekreteraren för detta. Från Sverigedemokraternas sida ser vi också ett behov av att stärka dessa skrivelser. Vi ansluter oss därför till den avvikande ståndpunkt som har anmälts. Jag undrar om kabinettssekreteraren möjligen har några tankar om hur förslaget till svensk ståndpunkt skulle kunna utformas i denna riktning. Finns det några sådana idéer? Men vi vill också ha en hårdare skrivning av det som ligger på bordet i dag. Därför kan vi i alla fall vid detta tillfälle ansluta oss till den avvikande ståndpunkt som har anmälts.

Anf. 29 STEFAN OLSSON (M):

Jag vill bara för protokollet nämna att vi stöder regeringens ståndpunkt. Jag tycker inte att det är så stor skillnad mellan det som Centerpartiet föreslår och den text som redan föreligger. Vi har inga problem med det som regeringen föreslår.

Anf. 30 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag har egentligen redan uttryckt att vi stöder förslaget till avvikande ståndpunkt från Centerpartiet. Ett perspektiv på det här är att någonstans handlar det ju om vad Sveriges riksdag tycker att Sveriges regering ska driva på kommande FAC-möte. Jag tycker att det är viktigt att den ståndpunkten är glasklar. Självklart är det bra att man från regeringens sida säger att man inte utesluter några åtgärder, men det blir ändå viktigt att skicka en tydlig signal och att Sverige faktiskt kan vara pådrivare i den här frågan. Man blir mycket tydligare som pådrivare om vi stärker den svenska ståndpunkten i den riktning som har föreslagits.

Anf. 31 VICE ORDFÖRANDEN:

Centerpartiet anmälde en avvikande ståndpunkt som Socialdemokraterna tidigare anslöt sig till och nu även Sverigedemokraterna. Det får väl kabinetssekreteraren fundera på medan jag ger fler ordet, eftersom det betyder att regeringens nuvarande ståndpunkt just nu har en majoritet emot sig.

Anf. 32 KATARINA LUHR (MP):

Ordförande! Jag tycker också att det är bra med en tydlig och klar ståndpunkt. Även Miljöpartiet kan ställa sig bakom Centerpartiets avvikande ståndpunkt.

Anf. 33 DANIEL RIAZAT (V):

Det är intressant att höra de här diskussionerna. Jag har pratat med min kollega i utrikesutskottet som också har uttryckt att skrivningarna helt enkelt har varit för mjuka. När jag såg ställningstagandet från regeringen tänkte jag – precis som Centerpartiet och flera andra har sagt – att det behövs hårdare skrivningar.

Jag menar också att den svenska regeringen generellt inom vissa delar av utrikespolitiken måste vara mer drivande för att skapa opinion och inte bara följa den. Så var det nämligen när vi diskuterade Iranfrågan. Då hänvisade man till ordförandeskapet och sa att vi därmed bara skulle följa en typ av enighet. Eftersom det inte fanns majoritet för att terrorstämpla IRGC ville man inte driva den frågan, men vi lyckades ändå komma fram till att det måste göras. Jag menar att vi även i fallet Azerbajdzjan måste komma fram till att det blir hårdare tryck. Därför ställer vi oss också bakom Centerpartiets förslag till avvikande ståndpunkt.

Anf. 34 Kabinetssekreterare JAN KNUTSSON:

Jag vill återigen säga att vi menar att det finns ett starkt tryck från Europeiska unionen mot Azerbajdzjan, och att det här är en del av en pågående process där slutmålet är att försöka nå så bra resultat som möjligt i förhållande till Azerbajdzjan och relationen mellan Azerbajdzjan och Armenien.

Vi har också tydligt pekat på att det här är en dynamisk situation där det finns en steg-för-steg-ansats från Europeiska unionen. Men jag skulle kunna tänka mig att vi skulle kunna ha en skrivning med följande innebörd: ”I enlighet med HR/VP Borrells uttalande bör EU tydligt signalera till Azerbajdzjan att unionen är redo att vidta lämpliga åtgärder om situationen förvärras. Ingen åtgärd bör uteslutas.” Och här, efter ett kommatecken, görs tillägget: inklusive sanktioner.

Anf. 35 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi hörde kabinetssekreteraren lägga fram ett förslag på hur regeringen skulle kunna tänka sig att förändra den skrivning som vi just nu pratar om. Det är det muntliga som gäller.

Anf. 36 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Jag tycker att kabinetssekreteraren visar god vilja att gå i den riktning som partierna kring bordet har pekat ut. Från

Anf. 37 LINNÉA WICKMAN (S):

Även om jag tycker att det är bra att kabinetssekreteraren visar god vilja och att man försöker hitta en tydligare kompromiss är min och Socialdemokraternas bild att det inte var någon substantiell, jättestor skillnad i det tillägg som gjordes. Vi från vår sida vill alltså stå fast vid den avvikande ståndpunkten.

Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V):

Jag instämmer i det som Socialdemokraterna precis sa. Det jag saknar är att man också gemensamt ska verka för att införa sanktioner ifall vi ser att situationen förvärras. Just den delen menar jag är den viktiga i hela ändringen. Antingen fanns den inte med eller så hörde jag fel. Jag upplevde att kabinetssekreterarens förslag i princip var att vända på meningen och sätta dit ett ord. För mig innebär det inte på något sätt en ändring. Vi står också fast vid vår ståndpunkt.

Anf. 39 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Tack för klargörandet från kabinetssekreteraren!

Jag vill betona att situationen inte är stabil just nu och att det finns förhoppningar, som vi hörde från kabinetssekreteraren, om att det går att komma en bit längre med diplomatiska ansträngningar. Men det är en långt ifrån säker eller framkomlig väg – och kanske långt ifrån trolig – i det här läget. Då måste ju sanktionsverktyget finnas på bordet. Det är viktigt att betona. I det nya förslaget från kabinetssekreteraren betonas det mer. Därför ställer vi oss också bakom det.

Anf. 40 ANNA LASSES (C):

Tack, kabinetssekreteraren, för den goda viljan! Men det har redan påpekats att nyckeln ligger i orden: aktivt verka för att EU gemensamt. De saknas fortfarande. Därför står jag kvar.

Anf. 41 STEFAN OLSSON (M):

Vi är nöjda med den justerade formuleringen.

Anf. 42 KATARINA LUHR (MP):

Vi står kvar bakom den avvikande ståndpunkten.

Anf. 43 JOAR FORSSELL (L):

Vi är glada för den nya skrivningen från kabinetssekreteraren. Allting som innebär steg närmare sanktioner är vi för.

Anf. 44 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi konstaterar att det talade ordet gäller i EU-nämnden, och ståndpunkten är utvecklad i den riktning som föredrogs av kabinetssekreterare Jan Knutsson när det gäller delarna om Azerbajdzjan och sanktioner. Därmed kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning men att det finns en avvikande

ståndpunkt i enlighet med Centerpartiets förslag som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet också ställer sig bakom. Man hade velat ha en tydligare formulering om att aktivt verka för EU-gemensamma sanktioner.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning och en avvikande ståndpunkt från S, C, MP och V.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor, som handlar om situationen i Israel och regionen. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 45 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Den tredje diskussionspunkten handlar om situationen i Israel och regionen, som är djupt oroande. Regeringen fördömer reservationslöst attackerna mot Israel genomförda av terroristorganisationen Hamas. Dessa attacker strider mot folkrätten.

Israel har en självklar rätt att försvara sig mot terrorism och urskillningslös raketbeskjutning. Det är viktigt att Israels legitima respons sker i enlighet med folkrätten. I denna svåra tid står vi sida vid sida med Israel i kampen mot terrorism.

EU:s utrikesministrar diskuterade situationen vid ett extrainsatt informellt möte den 10 oktober. Som ni vet diskuterade även Europeiska rådet situationen vid ett extrainsatt informellt möte i tisdags. EU har gjort flera gemensamma uttalanden. EU står enat i fördömandet av terroristorganisationen Hamas attacker mot Israel, i kravet att gisslan frisläpps och i uppslutningen bakom Israels rätt att försvara sig i linje med internationell humanitär rätt. Det är viktigt att Israels legitima respons sker i enlighet med folkrätten.

Det humanitära och säkerhetsmässiga läget i Gaza är allvarligt. Den förväntade israeliska markoffensiven mot Hamas och andra terroristorganisationer i Gaza har ännu inte inletts. Det är av yttersta vikt, och en folkrättslig skyldighet, att så långt som möjligt undvika att civila och civil infrastruktur skadas liksom att humanitärt tillträde respekteras.

Den tragiska attacken mot sjukhuset i Gaza illustrerar riskerna med krigföring på en av världens mest tätbefolkade platser. De humanitära konsekvenserna av den israeliska och egyptiska blockaden är oroande, men i grunden är det Hamas som bär huvudansvaret för den allvarliga situation inklusive den akuta humanitära kris som nu drabbar den palestinska civilbefolkningen i Gaza.

Regeringen kommer vid FAC att framföra vikten av intensifierade diplomatiska ansträngningar för att undvika ytterligare regional eskalering och spridning. USA:s president Biden besökte i onsdags Israel, dels för att markera stöd i en svår tid, dels som ett led i intensiva diplomatiska ansträngningar att förhindra en sådan utveckling. I detta finns en särskild oro över att Hizbollah, som stöder Hamas och är nära allierat med Iran, ska provocera fram en våldsam eskalation vid Israels norra gräns mot Libanon. I dessa diplomatiska ansträngningar har även EU en viktig roll att spela i samverkan med FN och andra regionala aktörer.

På längre sikt behövs också förnyade insatser för en hållbar fred. EU och Sverige ser ingen annan väg framåt än att förhandla om en tvåstatslösning där Israel och Palestina kan samexistera i fred och säkerhet.

Jag tänker tillåta mig att bli lite personlig i den här frågan. Det har varit två oerhört tunga veckor, och jag erkänner att jag på ett personligt plan på grund av mitt judiska påbrå berörs väldigt djupt av det som har skett och det som sker i detta nu.

Desto viktigare är det då för oss alla att hålla huvudet kallt och göra allt vad vi kan, oavsett vilken position vi befinner oss i, för att hjälpas åt att lugna konflikten och inte trigga den krutdurk som kabinetssekreteraren så förtjänstfullt har beskrivit och som inte bara råder i området utan faktiskt också på olika sätt världen över. Jag är väldigt övertygad om att framför allt statsrådet Billström gör just detta och skulle vilja skicka en hälsning till honom och tacka för det arbete han gör i den här frågan.

Förutom att lugna läget är det viktigaste just nu att se till att ha fokus på människor på plats som drabbas av det här vansinnet. Knutet till det har jag och Centerpartiet några tillägg. Vi ställer oss absolut bakom det som står, men det finns ett antal saker som saknas i de ståndpunkter som regeringen lagt fram som förslag i textform men också muntligt.

Andra sidan under det första stycket slutar med följande: ”Det är viktigt att omvärlden samlat fördömer terroristattacker mot Israel.” Där skulle vi vilja ha ett tillägg: Och att Israel gör allt för att civilbefolkningen ej ska drabbas. Det är just för att stryka under att Israel ska följa folkrätten.

Israel måste också aktivt verka för att de humanitära korridorerna upprätthålls, så att vatten, förnödenheter och hjälp når dem som drabbas.

Det som också saknas är att göra allt för att trycka på så att gisslan släpps fri med omedelbar verkan. Då handlar det naturligtvis om Hamas.

Eftersom det svenska biståndet lyfts upp i texten vill jag understryka att Centerpartiet välkomnar den genomlysning som nu görs, även om vi hade önskat att utvecklingsbiståndet skulle fortsätta under den tid granskningen genomförs. Men eftersom genomlysningen nu lyfts upp skulle vi vilja komplettera texten.

I stycket som börjar ”Regeringen har, som en försiktighetsåtgärd” vill vi att det efter ”översyn” ska stå följande: När översynen är klar kommer stödet till utvecklingsarbetet att återupptas så fort som möjligt. I rådande läge är det av stor vikt att stå upp för de krafter som verkar för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Jag tycker också att det är viktigt att påpeka att i rådande läge – jag vet att regeringen tittar på möjligheten att öka det akuta humanitära stödet – kan följande stå i texten: För att möta det akuta humanitära lidande som råder kommer regeringen att öka det humanitära biståndet. Det saknas också.

Slutligen vill jag i det här sammanhanget, precis som kabinetssekreteraren gjorde, lyfta upp frågan om Iran. Det förefaller sannolikt att frågan kommer att beröras och diskuteras, men vi saknar fortfarande Iran som en egen punkt.

Jag ber om ursäkt om det blev rörigt. Jag vet att det var mycket, så säg till om jag ska tydliggöra något.

Jag tackar kabinetssekreteraren, och jag tackar Anna Lasses från Centerpartiet för goda förslag på förstärkningar i den svenska

ståndpunkten. Jag tror att vi alla är otroligt berörda och upprörda över Hamas oförsvarliga och fruktansvärda attacker på israeler. Det är bra att de fördöms å det starkaste i den svenska ståndpunkten. Jag tänker på både massiva raketanfall och på mordandet av civila. Självklart måste de som har tagits som gisslan omedelbart släppas. Då är det bra att det kan förstärkas ännu tydligare i texten med utgångspunkt i Centerpartiets förslag.

Vi delar bilden av att det inte står lika tydligt i den svenska ståndpunkten om hur nöden akut kan lindras för Gazas hårt prövade invånare, som är pressade mellan flera terrororganisationer och de omfattande flyganfallen – på en skala bland det våldsammaste under den här långa konflikten. Förhoppningsvis kan den totala blockad som har pågått, och som bryter mot internationell rätt, lättas så att vatten, mat och mediciner kan komma in. Det är viktigt att ha med sig det perspektivet. Civilbefolkningen ska inte betala priset för Hamas barbari, som EU-kommissionens ordförande uttryckte tydligt.

Att få in humanitärt stöd kan i sig bidra till nedtrappning, att omvärlden ser att Gazas civila får det stöd de behöver i den akuta humanitära situationen. Vi delar därför bilden av det som har lyfts upp av Centerpartiet, dels att stå upp för EU-linjen om en humanitär korridor eller luftbro för att få in akut humanitärt stöd, dels att vi i den svenska ståndpunkten ger vårt stöd för humanitär vapenvila, som FN:s generalsekreterare har manat till. Det behöver också förstärkas i texten att det handlar om att respektera internationell rätt. Tusentals liv har tagits på både den israeliska och den palestinska sidan de senaste dagarna.

När det gäller humanitärt bistånd från Sverige vill jag återigen ställa en fråga jag ställde på EU-nämndens möte tidigare i veckan och i går i utrikesutskottet, nämligen om Sverige kommer att öka det humanitära biståndet. Jag har uppfattat att man har öppnat för det, och jag har uppfattat att man arbetar med frågan. Men utifrån att situationen är brådsakande och att Sverige har erfarenhet av att agera snabbt när så krävs när vi ser kriser i världen, undrar jag om statssekreteraren har ett nytt besked i den delen. Om inte kan han kanske ge ett besked om tidsplanen.

När det gäller utvecklingsbiståndet kan vi notera att Sverige inte följer EU:s linje om att fortsätta att betala till civilsamhället även om man gör en översyn. Det är ingen som motsätter sig det. Det finns ingen som tycker att några av våra biståndsmedel ska gå till terrororganisationer. Därför stöder vi det Centerpartiet lyfte upp om utvecklingsbiståndet. Det är viktigt att Sverige följer EU:s linje att inte frysa biståndet, även om det sker en översyn.

Jag avslutar med frågan om Iran. Hamas själv har lyft fram Irans stöd för att kunna genomföra den omfattande terrorattacken. Det är inte osannolikt att Iran är inblandat för att destabilisera hela regionen. Samtidigt har riksdagen tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att driva frågan om att samla EU-kretsen för en terrorklassning av IRGC. Utifrån den senaste tidens händelser vill jag ställa frågan om regeringen anser att sannolikheten för ett fullt stöd för detta i EU-kretsen kan stärkas och om frågan åter kommer att tas upp från Sveriges sida.

Anf. 48 KATARINA LUHR (MP):

Ordförande! Mycket klokt är sagt. Jag skulle vilja lyfta fram två huvudpunkter. Den första handlar om balansen i ståndpunkten. Där vill vi komma med lite inspel till ståndpunkten.

Det första inspelet handlar om stycke två: ”Det är viktigt att Israels legitima respons sker i enlighet med folkrätten.” Stryk ordet ”legitima” så att det blir följande: Det är viktigt att Israels respons sker i enlighet med folkrätten.

Sedan vill vi ha ett tillägg. I det efterkommande stycket står följande: ”Vi är också djupt oroade över de humanitära konsekvenserna av den israeliska blockaden.” Vi vill lägga till följande: Det är viktigt att omvärlden samlat fördömer attackerna mot civila.

I slutet av hela ståndpunkten vill vi lägga till följande: Israels ockupation måste upphöra.

Det första inspelet gällde alltså att få ökad balans, och det andra inspelet är att vi vill anmäla en avvikande ståndpunkt egentligen i linje med vad Centerpartiet har lyft upp men kanske skärpa den lite ytterligare. Vi vill framföra följande: Vi ser med oro på att regeringen har beslutat att pausa utbetalningarna inom ramen för Sveriges utvecklingsarbete med Palestina. Biståndet ska inte pausas. Både utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd behövs i den mycket allvarliga situationen. Det bör också understrykas att dessa typer av bistånd hänger ihop och förstärker varandra. Det hindrar inte att en översyn görs för att säkerställa att medlen når rätt mottagare och uppnår sitt syfte.

Anf. 49 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag vet inte riktigt hur jag ska ta mig an detta.

Det är det talade ordet som gäller i EU-nämnden. Det får man tänka på när man lägger in vad det är man har tänkt att föra fram från respektive parti i relation till den ståndpunkt som finns.

Vi får se vad kabinetssekreteraren säger, men jag kan säga så här långt att det verkar finnas lite olika syn från olika partier om man kan tänka sig ställa sig bakom ståndpunkten.

Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V):

Nu får vi se om alla behöver upprepa sina ställningstaganden efter att vi är klara! Det handlar ändå om viktiga detaljer.

Det finns mycket i den svenska regeringens ståndpunkt som vi står bakom. Jag tyckte ändå jag hörde en positiv förändring i det talade ordet från kabinetssekreteraren jämfört med det skriftliga ställningstagande vi hade innan. Han nämnde också frågan om bombningar av sjukhus och liknande, vilket jag inte hade sett. Det kanske stod med, men jag hade inte sett det. Därför var det bra.

Utvecklingen i Israel och Gaza är djupt oroande. Vi fördömer, likt alla andra partier, de blodiga attacker som har förekommit mot civila israeler genomförda av terrororganisationen Hamas. Vi fördömer också, liksom alla andra här, kidnappningarna av de civila i Israel och kräver att de omedelbart måste släppas. Dessa urskillningslösa attacker och kidnappningar strider mot folkrätten och måste stoppas.

Dessutom är det känt, som har nämnts tidigare, att Hamas får stöd av den iranska regimen, diktaturen, och det iranska revolutionsgardet, som vi

alla anser är en terrororganisation, samt av andra extrema organisationer kopplade till Iran, till exempel Hizbollah.

Det är viktig att omvärlden samlat fördömer attackerna mot civila samt kidnappningar. I denna del menar jag att vi alla är överens – för att underlätta för ordföranden senare. I delarna uppfattar jag inte att vi behöver ändra något.

Där jag menar att det kommer att behövas lite justeringar handlar om Israels respons. Det måste ske i enlighet med folkrätten, vilket jag menar uppenbart inte sker. Det är inte bara jag personligen som säger så, utan det säger även FN.

När jag var på väg till mötet såg jag på SVT att en grekisk-ortodox kyrka har bombats av Israel. Det har kyrkan själv bekräftat. Det är alltså inte frågan om en Hamaskontrollerad myndighet som har sagt så. Flera civila har dödats i attacken mot kyrkan.

Vi vet att kyrkor och moskéer tidigare har blivit attackerade eller bombade de senaste åren och den senaste veckan.

Även om det inte står klart vilken part som står för bombningen av sjukhus och vårdenheter vet vi också att det sker något som Läkare utan gränser och andra världsorganisationer har fördömt. Vi ställer oss bakom dessa fördömanden, men vi anser också att det måste utredas vilka som är skyldiga till det som har skett.

Varför jag ändå tycker att ställningstagandet behöver förändras är för att jag inte upplever att det humanitära läget i Gaza tas på tillräckligt stort allvar. Men det gäller inte bara Gaza utan också Västbanken. Det faktum att den svenska regeringen har stoppat biståndet till Palestina har inte enbart lett till att man har stoppat biståndet till Gaza utan också till Västbanken, vilket gör att områden som inte ens styrs av Hamas bestraffas på grund av Hamas fruktansvärda dåd. Det är helt ohållbart.

Detta är fel väg att gå. För att hjälpa civila i Gaza och även på Västbanken och samtidigt bekämpa terrorgruppen Hamas måste biståndet återupptas, inte minskas. Att göra som regeringen och pausa det svenska utvecklingsbiståndet kommer bara att gynna Hamas eftersom biståndet främst har gått till demokrati- och människorättskampar och kvinnoorganisationer, som har stått emot Hamas och deras våld och förtryck.

Vi menar att det är viktigt att det nu sker diplomatiska ansträngningar för att samlas kring det mest akuta. Det handlar om eldupphör men också om att sätta stopp för blockaden mot Gaza och att återupprätta en väg för bistånd och humanitärt stöd.

Vi menar också att vi måste få in i texten att vi när vi diskuterar frågan framöver, inte med anledning av Hamas fruktansvärda attack utan när vi pratar om den långsiktiga freden och en tvåstatslösning, som vi också står bakom, också måste ha ett stopp för ockupationen av Palestina som utgångspunkt. Israels ockupation av Palestina har skapat en av världens mest segdragna konflikter. Vi pratar om illegala bosättningar, som blir fler varje dag, fördrivning av civila palestinier – alltså inte Hamas – och blockader som drabbar civila, inte Hamas.

Sedan det dessutom stod klart att Israels nya regering utgörs av en koalition bestående av ultraortodoxa samt högerextrema partier och politiker har vi också sett att våldet från den sidan har ökat.

Jag vill också framföra att Hamas inte är Palestina och Palestina inte är Hamas. Jag tror att det är otroligt viktigt i bekämpandet av Hamas att få ut bilden att Hamas är en extrem terrororganisation. Den representerar inte Palestina eller majoriteten av det palestinska folket. Annars riskerar vi att avhumanisera även människor som inte har något med Hamas att göra.

Slutligen vill jag bara säga att tiotusentals oskyldiga palestinier inte kan arresteras, fängslas och mördas för att terrorgruppen Hamas begår ett vidrigt brott mot mänskligheten. Vi måste kunna separera detta. Jag tycker inte att det framgår tillräckligt tydligt i ställningstagandet. Jag menar att detta är tydligt när det gäller Hamas terror mot Israel men att det motsatta tyvärr inte har blivit tydligt här – det vill jag ändå lägga till.

Jag tycker att det som står oss och mig närmast är det som Miljöpartiet har framfört här tidigare. Jag vill alltså ställa mig bakom det som Miljöpartiet har föreslagit.

Anf. 51 VICE ORDFÖRANDEN:

Det är som sagt mycket som engagerar här, men jag får ändå be samtliga om att försöka vara lite mer precisa och koncisa med vad det är vi eventuellt tycker ska ändras i ståndpunkten.

Det är ytterligare fyra på talarlistan – Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och sedan jag själv, superkort. Vill kabinetssekreteraren ha med även dessa och sedan svara samlat? Ja, det vill kabinetssekreteraren; då gör vi så.

Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Vi tycker att det är en bra balans i regeringens ståndpunkt och står bakom den. Fokus ligger på ett fördömande av Hamas, som är grunden till den konflikt som just nu akut råder.

Ett medskick från Sverigedemokraternas sida gäller frågan om desinformation. Vi har den senaste veckan här i Sverige sett flera såväl partiledare som andra partiföreträdare som inte har kunnat hålla huvudet kallt. Vi ser samma sak i Europa, där regeringsföreträdare har gjort liknande uttalanden.

Här har det specifikt handlat om en explosion i närheten av ett sjukhus, och nya uppgifter tyder på att det som framkommit om såväl platsen för explosionen som antalet dödsoffer och vem som är skyldig till den tycks kunna handla om desinformation. Detta bekräftar vikten av att hålla huvudet kallt. Det leder till upptrappning till konflikten i och med att fler aktörer kan blanda sig i. Vi har också sett våldsamma demonstrationer i Europa till följd av denna desinformation. Det är viktigt att detta understryks; det är ett medskick från Sverigedemokraternas sida.

Anf. 53 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Jag ska också vara väldigt tydlig: Vi kristdemokrater står bakom regeringens ståndpunkt. Men jag vill också göra några medskick eftersom detta är en diskussionspunkt och vi inte riktigt vet vart diskussionerna tar vägen. Jag tycker att några saker är viktiga att nämna.

Först vill jag bara nämna att jag tycker att det var väldigt bra att kabinetssekreteraren även nämnde Egypten i frågan om blockaden. Det finns ju en stor diskussion om öppnandet av övergången i Rafah, och det är jättebra att detta nämndes även om det inte står i papperet.

Det finns mycket att skicka med. Jag vill börja med en sak som gör mig väldigt bekymrad och orolig inför framtiden, nämligen det faktum att vi inte har hört något tydligt fördömande av attackerna från palestinska myndighetens sida. Vi behöver från EU:s sida fortsätta att lyfta upp och diskutera detta med dem på ett sätt som gör att vi får respons. I annat fall kommer det inte att finnas möjlighet för EU att fortsätta med den dialogen. Detta vill jag ska finnas med i bakgrunden vid diskussionerna.

I bakgrunden finns också Iran. Det vet vi alla även om vi inte har sett de tydliga, konkreta bevisen ännu. Men kopplingarna mellan Hamas och Hizbollah, som är direkt styrt av Iran, känner vi till sedan länge. Jag tror att det är viktigt att Iran kommer in i diskussionen. Och jag tror också, som nämndes innan, att revolutionsgardet, som är deras förlängda arm när det gäller att försöka påverka både i och utanför Iran, är viktigt att nämna, och där har vi tydliga ställningstaganden från riksdagen sedan tidigare. Detta skickar jag med.

I övrigt tackar jag för föredragningen.

Anf. 54 JOAR FORSSELL (L):

Mycket klokt har sagts av flera här inne. Jag vill börja med att ställa mig bakom ståndpunkten och även det som Kristdemokraterna har sagt. Det är väldigt viktigt att understryka Egypten.

Jag önskar att man i framtida diskussioner också kommer att lyfta fram Qatar. Qatar har blivit tillfrågat om att ta emot civila flyktingar från Palestina, men Qatar huserar också flera av terrorledarna. Det är klart att det måste sättas press på Qatar att lämna ut dem så att de inte längre har en säker plats där.

Jag tycker också det är viktigt att regeringen understryker det viktiga arbetet med biståndet. Det ökade samarbete som vi har med EU, som vi ju är en del av, är såklart önskat och bra. Att EU satsar på bistånd innebär att också Sverige stärker biståndet. Vi är ju en del av EU; EU är inte något eget utan består av oss medlemsstater. Också det ökade samarbetet med USA, som biståndsministern pratade om i går på frågestunden, tycker jag är väldigt välkommet. Det humanitära biståndet måste nå fram. Det är otroligt viktigt att understryka att vi ska göra det vi kan för oskyldiga civila i Palestina.

Jag tycker också att det som har lyfts om IRGC är bra – att fortsätta hålla trycket uppe för att terrorklassa IRGC. Man kan lägga till Hizbollah där och även Hizb ut-Tahrir – ursäkta mitt uttal, om det är dåligt. Detta är en av de organisationer som har varit med och demonstrerat i Sverige till stöd för Hamas attacker. Organisationen är terrorklassad i Ryssland, till exempel, och förbjuden i Tyskland. Jag har sett att den också kallas islamiska befrielsepartiet, och det är en organisation som också bör terrorklassas.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att Israel inte medvetet riktar in sig på civila vid sina attacker. Därför anser jag att skrivningar som handlar om attacker mot civila i breda, svepande ordalag blir problematiska. Folkrätten är ju inte som vanlig rätt, där det finns ett tydligt rätt och fel, utan folkrätten är hela tiden en avvägning mellan olika mål och värden.

Jag tycker att det är otroligt viktigt att det understryks att folkrätten ska följas. Det finns med i ståndpunkten. Jag tror att det skulle vara vanskligt

för oss som politiker att redan nu bedöma vilka delar som är förenliga med folkrätten eller inte. Det anser jag inte kan göras av oss, utan det måste göras genom ett domstolsförfarande eller så i ett senare skede, även om vi nu ska understryka att folkrätten ska följas.

Jag tycker också att det är viktigt att understryka att det mest akuta här och nu, förutom såklart stöd till civila, är att tillintetgöra Hamas. Det går inte att nå en tvåstatslösning så länge Hamas finns kvar. Hamas ockupation av Gaza måste upphöra. Utvecklingen efter det att Israel lämnade Gazaremsan 2005 har inneburit att Hamas i praktiken är staten på Gazaremsan. Det innebär att de institutioner som representerar Gazaremsan kontrolleras av Hamas. Så länge det ser ut så är det klart att det är mycket svårt att se en tvåstatslösning i praktiken.

Vi menar också från Liberalernas sida att vi måste kunna stödja Israel på olika sätt, men det ligger utanför den här ståndpunkten.

Anf. 55 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag ska för egen del lägga till en fråga. Förutom att jag naturligtvis håller med om de inspel som har gjorts och det som har sagts av Linnéa Wickman från Socialdemokraterna, inte minst om vikten av att driva på för humanitära korridorer och humanitär vapenvila och om biståndet, tycker jag att en sak är lite oklar.

Sverige driver en annan linje än EU när det gäller biståndet. Sverige har valt att helt pausa sitt utvecklingsbistånd under tiden som det utvärderas och har inte kunnat ge något besked om hur man ser på det humanitära biståndet, medan EU – helt rimligt – utvärderar utvecklingsbiståndet men har låtit det rulla på under utvärderingen. EU har också sagt att man ska tredubbla det humanitära biståndet. Det är en linje som vi socialdemokrater tycker att Sverige borde stödja i EU, och det är detta min fråga gäller. Stöder den svenska regeringen den EU-positionen?

Anf. 56 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Jag har några kommentarer. Vi menar att den text och den ståndpunkt som finns är balanserad. Den utgår från att vi reservationslöst fördömer Hamas terrorangrepp. Vi säger samtidigt att Israel har rätt att försvara sig enligt folkrätten och internationell humanitär rätt, vilket täcker många av de aspekter som har diskuterats runt bordet här i dag.

När det gäller den specifika frågan om vissa attacker vill jag bara påminna om att de inte har attribuerats till någon. Här gäller det att trampa försiktigt tills så har skett.

Vi har också särskilt understrukt betydelsen av tillträde för humanitärt bistånd, så jag anser att också detta är täckt.

När det sedan gäller det svenska biståndet till Palestina kommer det inte att vara en diskussionspunkt under FAC, så det är inte heller föremål för samråd i denna krets. Men jag vill ändå understryka att det humanitära biståndet inte har pausats. Det pågår en diskussion om att utöka det svenska humanitära biståndet, och den kommer att komma till ett resultat inom kort. Vi stöder naturligtvis EU:s humanitära bistånd. Jag vill också påminna om att Sverige redan ger betydande belopp i humanitärt bistånd.

Vi är naturligtvis emot gisslantagande, och vi kräver att gisslan släpps, reservationslöst och förbehållslöst.

I fråga om Iran är det så att vi i dagsläget inte förfogar över några konkreta bevis för Irans direkta inblandning i det här angreppet. Men vi vet ju alla att Iran spelar en negativ roll i regionen, och det är någonting som har varit föremål för diskussionerna inom EU under ganska lång tid. Vi följer också riksdagens tillkännagivanden när det gäller revolutionsgardet och terrorlistning, men det finns ännu inte en majoritet inom EU för att gå vidare med detta.

Anf. 57 VICE ORDFÖRANDEN:

Ordet är fritt med anledning av vad kabinetssekreteraren sa. Jag hoppas att vi kan ta det lite kortare, utan argumentation hur man ställer sig till detta.

Anf. 58 ANNA LASSES (C):

Nu ska jag verkligen försöka vara lite mer koncis och tydlig. Jag ber så hemskt mycket om ursäkt för röran förut.

Jag kan sammanfatta i fyra punkter det mest väsentliga som gör att vi ändå ställer oss avvikande.

Det första är att kravet på Hamas att gisslan ska släppas omedelbart framgår. Det är en så oerhört allvarlig sak, så det tycker vi ska framgå.

Det andra är att det måste betonas att Israel aktivt måste verka för att de humanitära korridorerna upprätthålls.

Bara en snabb kommentar när det gäller biståndet: Absolut är det så att det svenska biståndet inte är föremål för diskussionen. Men eftersom regeringen ändå väljer att ta upp det svenska biståndet anser vi att det ska framgå att utvecklingsbiståndet ska återupptas så fort som möjligt när granskningen är färdig, eftersom det är viktigt att stå upp för de goda krafterna. Likaså ska det framgå att det är viktigt att göra en väsentlig stärkning av det humanitära biståndet med anledning av den akuta situationen. Det var det tredje.

Ett alternativ hade annars varit att stryka det som har med det svenska biståndet att göra och egentligen då bara betona det som ordförande påpekade, alltså att Sverige står bakom EU:s linje när det gäller det europeiska biståndet. Det var det fjärde.

Anf. 59 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag ska också försöka vara kort och koncis.

Vi instämmer i Centerpartiets avvikande ståndpunkter. Det enda jag tänkte på nu var, som jag lyfte tidigare, att vi socialdemokrater också vill att det går in mycket tydligare i den svenska ståndpunkten det som FN:s generalsekreterare har manat till, alltså en humanitär vapenvila. Även vi tycker att det borde ingå i den svenska ståndpunkten att man driver den frågan, som ett medskick till den diskussion som kommer att ske.

Anf. 60 VICE ORDFÖRANDEN:

För enkelhetens skull såg jag att Centerpartiet nickade till Socialdemokraternas tillägg om humanitär vapenvila. Så långt verkar det alltså vara så att Socialdemokraterna och Centerpartiet kommer att lämna en likartad avvikande ståndpunkt, enligt vad som har sagts av de partierna.

Anf. 61 KATARINA LUHR (MP):

Jag vill också instämma i de två punkterna om att återupprätta en väg för humanitärt stöd och en humanitär vapenvila. Det tycker jag är viktigt.

Jag vill också hålla fast vid den avvikande ståndpunkten om det pausade biståndet som jag lyfte upp i mitt första anförande. Vi vill inte att det pausas.

Anf. 62 DANIEL RIAZAT (V):

Vi ställer oss också bakom det som handlar om vapenvila, eller det som jag kallade för eldupphör, liksom att man ska driva på frågan om en vapenvila. Jag tycker att det är märkligt att det inte finns med.

Vi ställer oss också såklart bakom båda de punkter som Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ställt sig bakom. Men jag vill också ha kvar det som jag nämnde tidigare gällande att ockupationen av Palestina måste upphöra. I stycket som handlar om en tvåstatslösning menar jag alltså att man bör lägga till att ockupationen därmed måste upphöra. Jag uppfattade att Miljöpartiet också har nämnt det tidigare, och jag ser nickande här.

När det kommer till själva utvecklingsbiståndet vet jag inte om jag förstod det korrekt. Jag menar alltså att det inte ska pausas över huvud taget under tiden man kollar upp frågan, utan det måste fortgå. Är det rätt uppfattat? Jag tyckte nämligen att jag hörde Centerpartiet säga att man ska återuppta utvecklingsbiståndet efter att man är klar med utredningen.

Anf. 63 ANNA LASSES (C):

Vi hade naturligtvis helst sett det rulla på. Men jag kommer inte att anmäla någon avvikande ståndpunkt när det gäller det. Det viktiga är att det måste återupptas på en gång när granskningen är gjord, eftersom det är viktigt att stå upp för de goda krafterna. Vi fokuserar på det.

Anf. 64 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tycker inte att någonting ska strykas i delen om bistånd över huvud taget, men jag tycker också att vi ska driva frågan om att utvecklingsbiståndet från EU måste fortsätta. Det måste vara tydligt att det fortsätter. Nu handlar det här ju om Sverige, och det är bara ett konstaterande att i Sverige har man stoppat utvecklingsbiståndet.

Men när det gäller frågan om EU, EU-kommissionen och en liknande översyn vill jag att det ska läggas till att vi från Sveriges sida ska driva frågan om att utvecklingsbiståndet omedelbart ska återupprättas igen. Jag vet inte om jag riktigt uppfattade att det fanns med.

Jag menar alltså att en översyn av biståndet på EU-nivå inte ska leda till att man stoppar det.

Anf. 65 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag tror att jag förhoppningsvis klarar av att gå till beslut på den här punkten.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, men det kommer att anmälas avvikande ståndpunkt utifrån vad Centerpartiet och Socialdemokraterna har anfört. Till den delen har också Miljöpartiet och Vänsterpartiet anslutit sig.

Sedan kommer det också att anmälas en avvikande ståndpunkt, om jag uppfattade det rätt, från Miljöpartiet och Vänsterpartiet i de delar som respektive ledamöter här har framfört.

Med detta kan jag alltså ändå konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi är framme vid dagordningspunkt 7, Övriga frågor.

Anf. 66 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

I anslutning till mötet ordnas också ett ministermöte mellan EU och Centralasien.

Anf. 67 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi avslutar dagordningspunkt 7.

Vi avslutar också denna punkt på föredragningslistan med kabinettssekreterare Jan Knutsson med medarbetare. Tack för i dag och trevlig helg när det blir dags!

Anf. 68 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON:

Tack så mycket och detsamma!

Anf. 69 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi välkomnar EU- och Nordenminister Jessika Roswall EU-nämnden.
Jag ger ordet till statsrådet för återrapportering.

Anf. 70 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Allmänna rådet hade möte senast den 19 september i Bryssel där jag företrädde Sverige. Veckan därefter bjöd ordförandeskapet in till ett informellt möte i Murcia i Spanien den 28 september där jag också deltog.

Nämnden har tagit del av de två skriftliga återrapporteringarna. Jag har inget ytterligare att tillägga men svarar såklart på frågor.

Anf. 71 VICE ORDFÖRANDEN:

Föredömligt! Ordet är fritt om någon vill ställa ytterligare frågor när det gäller den skriftliga återrapporteringen. Det finns inga frågor. Vi tackar för den skriftliga återrapporteringen.

Vi går in på information och samråd inför möte i rådet den 24 oktober 2023 – dagordningspunkt 3, Förberedelser inför Europeiska rådets möte den 26–27 oktober 2023. Det är slutsatser och en diskussionspunkt.

Anf. 72 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Precis – den 26–27 oktober träffas stats- och regeringscheferna, och vid allmänna rådets möte kommer utkastet till slutsatser att behandlas. Det sker ingen förhandling av slutsatserna vid allmänna rådet, men medlemsstaterna ges möjlighet att diskutera frågor som de anser särskilt viktiga.

Nämnden har tagit del av utkastet till slutsatser, och i slutsatserna står Ukraina, översyn av den fleråriga budgetramen (MFF), ekonomi och migration. Under Övriga frågor står den senaste tidens naturkatastrofer, FN:s konferens om klimatförändringar (COP 28) situationen i Sahel, Mellanöstern, Serbien och Kosovo samt södra Kaukasus.

Statsministern kommer att samråda med EU-nämnden om den svenska ståndpunkten inför Europeiska rådet.

Utvecklingen i Mellanöstern och terrorattackerna i Belgien och Frankrike kommer förstås att sätta en stark prägel på mötet. Jag återkommer strax om Mellanöstern.

Först vill jag säga att vi kommer i diskussionen att trycka på att mer behöver göras för att stärka det gränsöverskridande polisarbetet för att säkerställa att personer som fått beslut om utvisning inte finns kvar i Schengen. Som ni vet stod justitieministern värd för en frukost med andra terrordrabbade medlemsstater inför RIF-rådet i går. Risken för terrorism diskuterades också över lunchen på RIF-rådet.

Trots den stora turbulensen på andra håll i vårt närområde anser regeringen att det är viktigt att Europeiska rådet också fortsätter att hålla Ukraina högt på dagordningen och att EU fortsätter att stödja Ukraina militärt, humanitärt och ekonomiskt. Det inkluderar nödvändigt finansiellt stöd till den ukrainska staten och långsiktigt stöd till återuppbyggnad. Det är också viktigt att komma vidare med arbetet om hur frysta ryska tillgångar ska kunna användas för återuppbyggnaden av Ukraina.

I ekonomidiskussionen verkar regeringen för långsiktiga åtgärder för att främja EU:s konkurrenskraft, bland annat att stärka den inre marknaden, minska regelbördan för företag och driva en aktiv och ambitiös handelspolitik. Den senaste slutsatstexten tycker vi går åt rätt håll i detta avseende.

Migrationsfrågan är, som nämnden vet, akut i många EU-länder. Situationen påminner på sina håll om hur det var 2015, vilket orsakar inrikespolitiska spänningar. Flera länder varnar nu för konsekvenserna om EU inte lyckas värna sin yttre gräns från irreguljär invandring. Det här är en fråga om vår säkerhet och stabilitet. Därför anser regeringen att det är prioriterat att slutföra förhandlingarna med Europaparlamentet om migrations- och asylpakten samt att EU:s samarbete med ursprungs-, transit- och stora mottagarländer är en central aspekt.

Ordförande! Vad gäller slutsatserna om den 28:e partskonferensen inom klimatkonventionen, kallad COP 28, kunde miljørådet i måndags enas om rådsslutsatser. Tillsammans med Ekofins och FAC:s bidrag blir det EU:s förhandlingsmandat.

Ordförande! Jag sa inledningsvis att punkten om yttre förbindelser kommer att domineras av utvecklingen i Mellanöstern. Som ni vet sammankallade Europeiska rådets ordförande till ett extrainsatt videomöte i denna fråga i tisdags. Nämnden har tagit del av ledarnas uttalande från i helgen och fick i förrgår min återrappport från mötet å statsministerns vägnar. Fokus låg bland annat på att erbjuda humanitärt stöd och att EU engagerar internationella partner.

Ordförande! Den fråga på dagordningen som jag särskilt vill lyfta upp i nämnden i dag är att Europeiska rådet kommer att ha en första vägledande diskussion om förslaget till översyn av den fleråriga budgetramen. Som ni vet driver Sverige en aktiv och mycket budgetrestriktiv linje för att hålla nere den svenska avgiften, i enlighet med den i riksdagen förankrade svenska ståndpunkten.

Eftersom översynen av budgetramen inte har varit uppe som en särskild dagordningspunkt för EU-nämnden vill jag berätta lite mer utförligt om budgetöversynen. Den handlar främst om ett nytt och mer strukturerat EU-stöd till Ukraina för 2024–2027 men omfattar även andra frågor. Där finns bland annat ett förslag om en plattform för strategiska tekniker, kallat STEP, ett förslag om åtgärder på migrationsområdet, ett förslag om ökade resurser för EU:s förvaltning samt ett förslag om hur EU ska hantera ökade räntekostnader.

Jag har vid två tillfällen tagit upp förslaget med EU-nämndens beredningsgrupp. Regeringen har även informerat finansutskottet, nu senast i tisdags.

Låt mig säga några ord om hur förhandlingarna går till rent tekniskt. De sker via ett förhandlingsdokument, den så kallade förhandlingsboxen. Syftet är att det utgöra grunden för en slutsatstext som Europeiska rådet

senare ska nå en överenskommelse om. Boxen samlar alla relevanta frågor om budgetöversynen. Den innehåller olika vägval och alternativ, till exempel om budgetramen för ett visst område ska ökas eller inte.

Förhandlingsboxen är alltså ett verktyg för att bena ut och ta ställning till alla aspekter som ingår i MFF-översynen. Eftersom MFF beslutas genom enhällighet måste alla medlemsstater vara överens om innehållet i förhandlingsboxen.

Jag kommer att vara tydlig med att Sverige inte vill se några förändringar av budgetramen eller att budgetramens tak öppnas. I en utmanande ekonomisk situation där medlemsstaterna tvingas till tydliga omprioriteringar i sina nationella budgetar måste EU också prioritera.

Den egentligen avgörande frågan, där nuvarande MFF har nått en gräns, gäller finansieringen av Ukraina. Sverige kommer att verka för ett fortsatt stöd via EU till Ukraina. I detta särskilda fall stöder regeringen att det införs ett separat instrument.

Vid allmänna rådets möte kommer jag återigen att betona att det framför allt är viktigt att behålla och utveckla delarna i förhandlingsboxen som handlar om omprioriteringar för att hantera nya kostnader. Det är en fråga som Sverige och likasinnade länder har drivit i förhandlingarna på teknisk nivå.

Anf. 73 VICE ORDFÖRANDEN:

Då tar jag ordet för Socialdemokraternas räkning. Jag vill understryka det som vi här får veta genom det talade ordet från EU-ministern och som inte fanns med i den skriftliga ståndpunkt som skickats till EU-nämnden. Men här gäller det talade ordet; det är bra. Jag vill verkligen understryka vikten av att Sverige driver på för att man också inom EU ska stärka arbetet mot den gränsöverskridande brottsligheten.

Det kan även vara värt att notera att det, om jag uppfattade statsrådet rätt, handlar om att stärka EU:s gemensamma arbete med återvändande. Där har Sverige mycket att tillföra och borde ha lyft upp det redan tidigare. EU-ministern får gärna kommentera det, men Sverige är faktiskt bland de bästa EU-länderna i fråga om hur många vi klarar av att se till återvänder efter att de har fått avslag på sin asylansökan. Det har sin grund i att det för några år sedan tecknades återvändandeavtal med ett antal länder, vilket har gjort att vi har fått upp siffrorna. Här borde Sverige alltså vara drivande och kunna bidra i EU-samarbetet om hur det skulle kunna gå till.

EU-ministern får gärna kommentera hur Sverige ligger till. Den information jag har är att Sverige är duktigt på detta.

Utvecklingen i Mellanöstern hade vi också uppe på dagordningspunkten med kabinetssekreteraren inför FAC. Vi socialdemokrater vidhåller de delar i vår avvikande ståndpunkt som vi anmälde när det gäller Mellanöstern och som är applicerbara även på allmänna rådet och inför Europeiska rådet. Det var en avvikande ståndpunkt som vi anmälde tillsammans med Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Avslutningsvis tycker jag att regeringen skulle behöva förtydliga och driva en sak hårdare. Jag tycker att Sverige ska ta de tillfällen man kan för att stärka rådsslutsatserna och bidra till att det blir betydligt tydligare än i dag att man ska förstärka arbetet för den gröna industriella revolutionen.

Här är det samma sak. Sverige står mitt uppe i denna gröna industriella revolution. Vi ser att många jobb skapas men också behovet av att utbilda mer arbetskraft, se till att barnomsorgen finns på plats och att äldreomsorgen fungerar. Det handlar också om att fortsätta investera i ny teknikutveckling som bidrar till denna gröna industriella revolution.

Jag tycker att rådsslutsatserna är svaga på den punkten, och det skriftliga och det muntliga, som EU-ministern har sagt här, tar inte upp det tillräckligt väl.

Anf. 74 KATARINA LUHR (MP):

Ordförande! Jag vill egentligen lyfta upp Sveriges arbete inom EU med att upprätthålla asylrätten och säkerställa rättssäkra asylprocesser och ett värdigt mottagande. Jag vill gärna att det nämns under migrationsfrågan och att Sverige jobbar aktivt med de frågorna inom EU.

Jag vill också gärna ha med något om att respekten för mänskliga rättigheter är avgörande i dialogen med tredjeländer.

Anf. 75 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi får se hur vi sammanfattar detta. Det är såklart en smaksak om man anmäler en avvikande ståndpunkt här eller när statsministern kommer tillbaka inför samrådet. Vi får se – bara det så småningom blir tydligt vad vi tycker och tänker.

Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V):

Min smak är att jag hellre anmäler en för mycket än en för lite. Eftersom vissa partier byter ledamöter underlättar det också för kommande ledamöter att se vad som har skett tidigare.

Jag instämmer i det som Katarina från Miljöpartiet framförde i sin ståndpunkt. Vänsterpartiet har vid i princip samtliga sammanträden där detta ärende har tagits upp anmält avvikande ståndpunkter om olika saker, vilket ni kan se i bland annat föredragningspromemorian.

I dag vill jag fokusera på migrationsfrågan. Det är en otroligt viktig fråga, som Miljöpartiet också har nämnt. Vi i Vänsterpartiet har inte ställt oss bakom tre fjärdedelar av den migrationspakt som finns på EU-nivå. Jag vill markera att vi ser med oro på hur Europa sluter sig. Och efter en frammarsch av högerextrema partier runt om i Europa är det tydligt att även en rad andra högerpartier och liberala partier tyvärr har vikit sig i sin syn på en human migrationspolitik. De står numera för detsamma som de högnationalistiska partierna gör.

Det vi behöver är fler säkra vägar till Europa. Vi behöver att EU verkar för att människor inte ska behöva fly. Det vi behöver är avtal som inte utgår från att hålla människor utanför våra gränser. Resultatet av det ser vi nämligen på botten av våra hav. Det är resultatet av den förda politiken.

När man ser att en politik misslyckas gång på gång, år efter år måste man förändra den. Man ska inte institutionalisera den och försämra den, vilket jag menar att man gör med migrationspolitiken i dag. Därför vill jag, i enlighet med det Miljöpartiet också anförde tidigare, anmäla in en avvikande ståndpunkt.

Anf. 77 ANNA LASSES (C):

Jag tänker inte bli långrandig utan gör det lätt för mig själv. Jag lyfter upp de avvikande ståndpunkter som finns omnämnda.

Anf. 78 VICE ORDFÖRANDEN:

Gäller det Mellanöstern?

Anf. 79 ANNA LASSES (C):

Jag vill anmäla avvikande ståndpunkt i enlighet med tidigare avvikande ståndpunkter.

Anf. 80 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag förstår. Men det var nog inte så lätt för EU-ministern att förstå. Jag tror att det är bra att kort säga vilka avvikande ståndpunkter Centerpartiet hänvisar till.

Anf. 81 ANNA LASSES (C):

Det är det som är under Ukrainafaciliteten, under halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen när det gäller allmänna rådet och under halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen när det gäller Ekofin.

Det är så vi brukar göra när vi lyfter upp dem.

Anf. 82 VICE ORDFÖRANDEN:

Det som kanske förvirrar lite är att vi har en föredragningspromemoria som regeringen inte har tillgång till. I så fall får man alltså hänvisa till överläggningar som har skett i finansutskottet.

Anf. 83 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar för medskicken.

Till Matilda Ernkrans vill jag säga att vi är överens om, vilket jag inledde med, att det i de här tiderna är viktigt att jobba för att utveckla hur vi kan motverka den organiserade brottsligheten, som vi ser är gränsöverskridande. Justitieministern var här förra fredagen och var på ett RIF-råd i går. Han var på rådet starkt pådrivande för att motverka den organiserade brottsligheten på olika sätt. Det finns säkert ett antal saker som han berättade om i fredags och som jag inte ska upprepa eftersom tiden är knapp.

När det gäller migration och återvändande, som Matilda Ernkrans tar upp, är det såklart en del som är viktig och som vi har lyft upp här flera gånger. Och ni har säkert lyft upp det med i synnerhet migrationsministern inför de olika RIF-råden. Vi tycker att det är otroligt viktigt att slutföra förhandlingarna om migrationspakten – jag vet att det finns olika uppfattningar om detta – eftersom det behövs gemensamma, snabbare regler vid den yttre gränsen. Vi behöver ha ökat fokus på att se till att personer som inte har asylskäl och som inte ska vara här ska återvända, just som Matilda Ernkrans tar upp.

Det ska också finnas effektivare regler och förenklade processer för hanteringen av asylsökande och handläggningen av beslut.

Vi ska också prioritera att stärka det operativa migrationsarbetet med prioriterade tredjeländer, vilket jag tog upp i min inledning. Självklart ska

detta ske i enlighet med internationell rätt. Det är någonting som vi också har tagit upp flera gånger.

I övrigt tänker jag att detta inte är ett samråd om migrationspolitiken, ordförande, utan hänvisar till dessa.

Ni har haft en diskussion med kabinetssekreteraren om de olika delarna i Mellanöstern, som vi så klart har tagit med oss.

Jag delar inte Matilda Ernkrans uppfattning om den gröna industriella revolutionen. Detta är en fråga som har tagits upp många gånger här. Under hela det svenska ordförandeskapet tog regeringen upp den gröna omställningen och det arbete som görs generellt. I samband med att vi tar upp konkurrenskraft och de frågorna är det inbakat att vi också lyfter fram de gröna näringarna. Det har vi både i akt och mening gjort, och det fortsätter vi så klart att göra, så jag uppfattar inte att vi har olika uppfattning i den delen.

Jag tror att jag har svarat på allt, ordförande. Annars får jag återkomma.

Anf. 84 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag tror att jag gör ett försök att sammanfatta den här punkten. Det är en smaksak var man anmäler sina avvikande ståndpunkter. Som sagt kommer det tillbaka med statsministern inför Europeiska rådet. För tydlighets skull tror jag att vi går på den linjen att vi anmäler avvikande ståndpunkter.

När det gäller Mellanöstern och det som framfördes under FAC var det en avvikande ståndpunkt från Centerpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den håller vi fast vid.

Vi socialdemokrater anmäler också en avvikande ståndpunkt om att vi tycker att det är för svaga skrivningar från regeringen både muntligt och i skrift om på vilket sätt regeringen tänker fortsätta att driva att rådsslutsatserna tydligare ska avspeglade hur man ska fortsätta att stärka den gröna industriella revolutionen.

Jag uppfattar det som att statsrådet muntligt framför att man har lagt in i ståndpunkten att man ska stärka arbetet mot den gränsöverskridande brottsligheten och jobba med återvändandearbetet. Det biträder vi socialdemokrater. Jag kan lägga in i den socialdemokratiska avvikande ståndpunkten att vi tycker att det ska framgå att Sverige faktiskt har gjort detta på ett bra sätt och också kan bidra till att andra EU-länder kan bidra till detta.

Utöver den gemensamma avvikande ståndpunkten om Mellanöstern hänvisade Centerpartiet till sin avvikande ståndpunkt när det gäller den fleråriga budgetramen och de ståndpunkter som har anmälts i finansutskottet.

Vänsterpartiet vill utöver den avvikande ståndpunkten om Mellanöstern även anmäla en avvikande ståndpunkt om att man inte står bakom EU:s migrations- och asylpakt.

Miljöpartiet anmälde en avvikande ståndpunkt om att de skulle vilja ha in skrivningar om att upprätthålla asylrätten och mänskliga rättigheter.

(DANIEL RIAZAT (V): I den delen sa jag också att vi står bakom det som Miljöpartiet sa om...)

Då är det en gemensam avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet och Vänsterpartiet när det gäller att upprätthålla asylrätten och mänskliga rättigheter.

Det anmäls alltså ett antal avvikande ståndpunkter, men jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Den årliga rättsstatsdialogen: landsspecifika diskussioner. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 85 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru ordförande! Jag tackar för tydligheten. Det är bra för vårt arbete också.

Den här dagordningspunkten är en diskussionspunkt. Vid allmänna rådets möte den 24 oktober kommer den sjunde landsspecifika diskussionen att äga rum. Med utgångspunkt i landkapitlet i kommissionens rättsstatsrapport ska diskussionerna inriktas på utvecklingen i Danmark, Estland, Grekland, Irland och Tyskland.

Regeringen anser att de landsspecifika diskussionerna är en värdefull möjlighet att diskutera och utbyta erfarenheter för att stärka respekten för rättsstatens principer inom hela EU. De är ett bra komplement till EU:s övriga verktyg som villkorlighetsmekanismen i EU-budgeten.

Nämnden har tagit del av de fem ländernas landkapitel som jag kort tänkte kommentera. Vad gäller Danmark uppfattar samhället i hög grad att rättsväsendet är oberoende. Intressenter påpekar dock att det behövs tillräckliga resurser för att rättssystemet ska fungera effektivt. Korruptionen bedöms vara låg, men Danmark bör fundera över intressekonflikter i situationer kring övergång från offentlig till privat verksamhet.

Estland är ett av få länder som bara får två rekommendationer i årets rättsstatsrapport. Enligt rapporten har vissa framsteg gjorts vad gäller rätten till tillgång till information. Ytterligare studier genomförs dock för att se över hur tillgängliga offentliga handlingar är i praktiken, eftersom det är en stor variation i hantering av sekretessöversväganden.

I Grekland pågår reformer av rättsväsendet för att öka oberoendet, effektiviteten och kvaliteten. Enligt rapporten är det oroande att åtgärder inte har vidtagits som innebär att utnämningar till högre befattningar inom rättsväsendet ska baseras på rekommendationer från ett oberoende organ som till majoriteten består av domare. En nationell antikorrupsionsstrategi håller på att genomföras. En arbetsgrupp för skydd av journalister har inrättats, men yttre konkreta åtgärder bedöms vara nödvändiga för att förbättra journalisternas arbetsmiljö och deras säkerhet.

I fråga om Irland pågår arbetet på många områden för att ytterligare stärka respekten för rättsstatsprincipen. Effektiviteten i rättsväsendet är fortsatt en utmaning. Det finns ett stabilt ramverk för förebyggande och bekämpning av korruption, som upplevs ligga på låg nivå. Irland erbjuder en hög grad av mediefrihet och pluralism. Farhågor finns dock när det gäller rättsliga hinder för civilsamhällets tillgång till finansiering.

I Tyskland, slutligen, anses rättsväsendet fungera väl, men även här finns frågor om resurstilldelningen är tillräcklig. En uppdatering av antikorrupsionsramverket för den federala förvaltningen återstår att genomföra liksom andra reformer, såsom en översyn av reglerna för politiska partiers finansiering. Civilsamhället anses kunna verka fritt, och man arbetar på en demokratifrämjande lag med inriktning på finansiering

av civilsamhället och civilsamhällesprojekt för demokrati, pluralism och politisk utbildning.

Mot bakgrund av det som förs fram om dessa fem medlemsstater tänker regeringen i diskussionen särskilt betona vikten av att motverka korruption, av att säkerställa ett oberoende rättsväsen och av att se till att allmänna handlingar är tillgängliga. Vi kan bidra med våra svenska erfarenheter av åtgärder för att stärka skyddet för journalister, bland annat genom en skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner. När det gäller intressekonflikter utvärderar vi just nu lagen från 2018 som berör statsråds och statssekreterares övergång till annan verksamhet. Avslutningsvis är det från svensk utgångspunkt naturligt att betona vikten av insyn och tillgång till information. Det är inte minst viktigt för att bygga förtroende och legitimitet för förvaltningen, även om sekretess behövs i vissa tydligt definierade sammanhang.

Anf. 86 DANIEL RIAZAT (V):

Jag var ganska nyligen på besök i Tyskland tillsammans med talman Andreas Norlén. Det framkom där att ett av de största partierna i deras parlament anses vara ett hot mot rikets säkerhet enligt säkerhetspolisen: partiet AfD. Jag vet inte om den typen av diskussioner kommer att föras, men det handlar ju om det demokratiska systemet. Vi vet att det till och med har gjorts ett försök att utföra en kupp mot det tyska parlamentet. Det specifika här är att det finns ett flertal rapporter från säkerhetsmyndigheterna i landet om att detta parti är ett hot mot rikets säkerhet.

Jag undrar alltså om detta kommer att finnas med på något sätt. Jag tycker att det bör finnas med. Om det kommer att vara med bör man framhålla allvaret i att inte vara naiv. Bara för att ett land har demokratiska val innebär det inte att inte odemokratiska krafter kan utnyttja detta och därmed motverka demokratin. I Tyskland har man konstaterat att det är detta som händer. De är tyvärr är de enda som verkar ha konstaterat det i Europa.

När det gäller skydd mot journalister undrar jag om statsrådet kan fördjupa lite hur Sverige ska jobba för det. Det har ju införts lagar i Sverige som olika typer av journalistförbund har fördömt, till exempel angående begränsningar av vad journalister numera får och inte får skriva när det gäller internationell politik i Sverige.

Jag hade också en fråga om övergången mellan det offentliga och det privata. Jag tycker att det är en otroligt viktig fråga, inte minst i vårt eget land, men också i de olika länderna i Europa. Jag skulle vilja höra lite mer specifikt om detta. Sverige är ju ett land som är otroligt drabbat av detta. Jag säger drabbat, för vi ser konsekvenserna inom bland annat sjukvård och skola. Jag vill veta hur konkret regeringen kommer att tala om de frågorna när de dyker upp. Övergången mellan det offentliga och privata nämndes här tidigare, men hur kommer regeringen att agera kring den frågan? Jag hävdar bestämt att vi måste ta ställning emot. Det måste finnas en karens när det kommer till övergång mellan politik och offentlighet, åt båda hållen.

Anf. 87 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Jag tackar Daniel Riazat för många bra frågor. Den här genomgången utgår från kommissionens årliga rättsrapport. Alla de delar som Daniel Riazat för fram kommer inte att tas upp, men några saker tycker jag att man kan ta med sig och föra fram till kommissionen vid tillfälle.

Det är fokus framför allt på de delar som jag nämnde: rättsstaten, domstolarnas oberoende, medierna, korruption och även insyn. Vad gäller skydd för journalister är det en fråga som kanske lyfts upp lite extra mycket på detta möte med tanke på bland annat Grekland. Detta är dock inte ett artikel 7-förfarande, utan detta är ett utbyte av erfarenheter mellan medlemsstaterna där vi kan lära om varandra. Men jag tror att det blir fokus om det just när det gäller Grekland, och därför tar jag upp det här. De har lite längre väg kvar att gå; de har genomfört en del, som ni säkert har sett i rapporterna som ligger till grund här.

Sedan tog jag mycket riktigt själv upp frågan om övergång. Det är en av rekommendationerna som Sverige har fått tidigare och där vi införde en ny lag 2018. Enligt den regleringen får övergångsrestriktioner meddelas i form av karens och ämnesrestriktion i upp till tolv månader efter avslutat uppdrag eller anställning, och detta prövas. Nyligen har det tillsatts en utredning som ska titta på om denna lag är tillräcklig och utvärdera om syftena med lagen nås. Det pågår en utredning för tillfället. Jag tar upp det som exempel på vad Sverige har gjort. Vi har fått en rekommendation, och vi försöker laga det.

Anf. 88 DANIEL RIAZAT (V):

Jag ber om ursäkt för att jag tar tid här, men det är vad vi är här för som förtroendevalda.

Jag ville bara förtydliga varför jag tog upp frågan om det specifika parti som anses vara ett hot mot ett rikets säkerhet. Om den typen av partier får makt får de också i slutändan möjligheter att påverka rättsapparaten i diverse olika länder, det vill säga att genom lagstiftning kunna påverka hur ett rättsväsen ska se ut. I demokratiska länder kan man ju inte påverka detta direkt som politiker, men man gör det genom att stifta lagar. Det var därför jag tog upp frågan. Jag tycker att det är viktigt att prata om hur odemokratiska partier, eller de partier som är ett hot mot rikets eller mot Europas säkerhet, också faktiskt kan påverka rättsväsendet i fel riktning i slutändan.

Anf. 89 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar inte någon aviserad avvikande standpunkt. Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Demografisk verktyglåda. Det är en diskussionspunkt. Ansvarigt statsråd är Anna Tenje, men punkten föredras här av Jessica Roswall.

Anf. 90 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Under den här dagordningspunkten ska rådet få en presentation av kommissionens nyligen presenterade meddelande Demografisk förändring i Europa – en verktyglåda för handling, som mycket riktigt faller under Anna Tenjes ansvarsområde.

Meddelandet är ett svar på vad som efterfrågades på Europeiska rådet i juni, då man ville att kommissionen skulle presentera en demografisk verktygslåda för att bemöta unionens demografiska utmaningar och deras påverkan på EU:s konkurrenskraft. Meddelandet omfattar fyra områden: balansen mellan föräldraskap och arbetsliv, stöd till yngre generationer för att främja färdigheter, kompetens och tillgång till arbetsmarknaden, ett aktivt och hälsosamt åldrande i kombination med arbetsmarknads- och arbetsplatspolitik samt motverkande av arbetskraftsbrist genom laglig migration som kompletterar befintlig kompetens inom EU.

Ordförandeskapet frågar allmänna rådet vilka åtgärder på EU-nivå som medlemsstaterna anser vara mest effektiva för att adressera den demografiska utvecklingens effekter, särskilt på konkurrenskraften. I mitt inlägg kommer jag att framhålla att vi välkomnar erfarenhetsutbyten mellan medlemsstaterna på detta område. Samtidigt är det en central utgångspunkt för regeringen att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna avseende arbetsmarknad, sociala frågor och skatte- och utbildningsområdet ska respekteras.

Regeringen välkomnar att kommissionen genom meddelandet lyfter fram gemensamma utmaningar bland EU-medlemsstaterna såsom den demografiska utvecklingen, med särskilt fokus på dess konsekvenser för unionens konkurrenskraft på längre sikt.

I sammanhanget är det viktigt att även ta fasta på de möjligheter som den demografiska utvecklingen medför och framgången i att EU:s medborgare lever allt längre och allt friskare liv. Det är särskilt positivt att meddelandet lyfter fram hur viktigt det är med goda förutsättningar för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, där Sverige nämns som ett gott exempel. Det behövs välfungerande vård- och omsorgstjänster, inklusive tillgång till barn- och äldreomsorg, och sociala skyddssystem som främjar kvinnors och mäns deltagande på arbetsmarknaden. Regeringen anser även att det är viktigt att främja ett aktivt och hälsosamt åldrande samt att möjliggöra för fler att arbeta längre.

Anf. 91 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag undrar om statsrådet vet hur den här rapporten och diskussionen kommer att tas vidare. Om statsrådet vet det kanske hon kan delge EU-nämnden det?

Anf. 92 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Nej, det är inte klart än. Det kommer kanske också att delas upp, för frågan spretar ju lite grann. Det kan vara olika rådskonstellationer.

Anf. 93 VICE ORDFÖRANDEN:

Med detta kan vi konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi till dagordningspunkt 6, som är en informationspunkt: Rådets förordning om ändring av förordning nr 1 om vilka språk som ska användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen.

Anf. 94 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Vid allmänna rådets möte den 19 september presenterade Spanien sitt förslag om att katalanska, baskiska och galiciska ska bli officiella språk och arbetsspråk för EU:s institutioner. Vid mötet framkom att en majoritet av medlemsstaterna, inklusive Sverige, ville avvakta en ordentlig utvärdering av vilka konsekvenser förslaget skulle få innan de kunde ta ställning.

Ordförandeskapet väntas vid mötet den 24 oktober redogöra för hur arbetet fortskrider, och Spanien har meddelat att de är beredda att stå för kostnaderna. På vilket sätt detta skulle regleras är dock fortfarande oklart. Någon konsekvensanalys har inte presenterats.

Vi förväntar oss inte någon diskussion. Regeringen har kvar samma ståndpunkt som tidigare, det vill säga att regeringen ställer sig tveksam till att revidera förordning nr 1 för att katalanska, baskiska och galiciska ska bli officiella språk och arbetsspråk för EU:s institutioner. Regeringen anser att en konsekvensanalys vad gäller förslagets påverkan på effektiviteten i EU-arbetet samt budgetära och praktiska effekter behöver göras för att man ska kunna ta slutlig ställning.

Anf. 95 DANIEL RIAZAT (V):

Jag skulle bara vilja säga att jag tycker att det är väldigt positivt om dessa språk faktiskt läggs till, men det kan såklart få konsekvenser eftersom det också finns andra språk. Jag förstår att det kan ställa till problem. Jag tycker dock inte att vi för den skull behöver vara emot att dessa tre språk blir officiella. Vi skulle kunna säga att vi ser positivt på detta men att frågan behöver utredas utifrån vilka konsekvenser det kan få – alltså inte att vi är negativa till det i väntan på vad som händer och så vidare.

Nu handlar detta inte om att anmäla avvikande ståndpunkt. Det kan man ju inte ens göra här. Men jag vill ändå få sagt att jag tycker att det är otroligt viktigt med en utveckling av vår syn på vilka språk som är de officiella i EU eftersom vi också har moderniserat vår syn på vilka människor som finns i EU. Därför är detta en viktig fråga.

Anf. 96 VICE ORDFÖRANDEN:

Detta är som sagt en informationspunkt, så man kan inte anmäla någon avvikande ståndpunkt.

Anf. 97 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag vill ta tillfället i akt att säga något som jag också sa vid allmänna rådets möte senast, nämligen att vi i Sverige har minoritetsspråk, och dem värnar vi. Det är vår skyldighet, och det är våra myndigheter som gör detta. Många andra länder har också minoritetsspråk. Men vi ställer oss tveksamma till att införa ytterligare officiella språk i EU, för vi vet inte vilka konsekvenser det får.

Anf. 98 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Och vi går vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Det är en informationspunkt.

Anf. 99 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Under Övriga frågor har Kroatien anmält att de kommer att informera om en resa till Sarajevo i Bosnien och Hercegovina.

Jag skulle även vilja informera nämnden om en lunchdiskussion. Temat för lunchen är EU:s framtid. Jag förväntar mig att diskussionen blir en fortsättning på de diskussioner som vi startade i somras i Uppsala och fortsatte i Murcia och i Granada. Till lunchen har ordförandeskapet tagit fram ett diskussionsunderlag som ger en överblick över de frågor som har tagits upp vid diskussionerna om EU:s framtid.

Jag välkomnar att ordförandeskapet har börjat rama in de större frågor som ligger på bordet, det vill säga utvidgningens påverkan på budgeten och EU:s förmåga att fatta beslut. Men processen att förbereda unionen för en utvidgning kommer att ta flera år i anspråk. Vi får anledning att återkomma till denna fråga igen.

Anf. 100 VICE ORDFÖRANDEN:

Detta är ju en väldigt viktig fråga. Vi hoppas att vi får anledning att återkomma till detta på fler sätt än enbart en information inför en lunchdiskussion. Min bild är att detta är diskussioner som har pågått en tid och kanske till och med lite innan det som hände i somras. Det kommer nog att ta en stund att ta sig fram här.

Då tackar vi för informationen. Vi tackar EU-ministern med medarbetare för den här gången i EU-nämnden och önskar som vanligt en trevlig helg!

Anf. 101 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Tack detsamma!

Anf. 102 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi välkomnar landsbygdsminister Peter Kullgren med medarbetare till EU-nämnden. Vi börjar med återrapporterna, dels från det informella mötet, dels från mötet den 18 september.

Anf. 103 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Jag svarar gärna på frågor om rapporterna om det finns sådana.

Anf. 104 VICE ORDFÖRANDEN:

Ja, vi har ju fått dem skriftligt som underlag. Ingen har begärt ordet. Då tackar vi för informationen.

Vi går vidare med information och samråd inför mötet i rådet den 23–24 oktober 2023. Vi börjar med dagordningspunkt 3, Rådets förordning om fastställande för 2024 av fiskemöjligheterna i Östersjön.

Anf. 105 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ordförande! Regeringens övergripande målsättning är att förvaltningsåtgärderna ska beslutas i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att Sverige ska verka för försiktigt satta fiskemöjligheter, så att fiskebeståndet ges möjlighet till återhämtning i enlighet med den fleråriga planen.

Regeringen föreslår även att förslaget i delar justeras så att slutresultatet blir ändamålsenligt och grundat på vetenskapliga råd och inte oproportionerligt drabbar det svenska lokala, kustnära fisket och den råvaruförsörjning till den svenska beredningsindustrin som har till syfte att leverera produkter till humankonsumtion.

Regeringen avser att verka för att regeringens övergripande målsättning återspeglas i den slutgiltiga kompromissen.

Min bedömning är att Sverige under många år har varit en konstruktiv förhandlingspart och att vi genom ett brett förhandlingsmandat har fått genomslag för den svenska inriktningen på fiskemöjligheterna i Östersjön. I år är det särskilt viktigt att vi kan vara en konstruktiv förhandlingspart och spelbara, så att vi kan verka för försiktigt satta fiskemöjligheter i enlighet med den fleråriga planen och den vetenskapliga rådgivningen, detta sedan kommissionens position ligger långt från alla medlemsstater. Hittills har mycket liten framgång uppnåtts i förhandlingarna.

Jag skulle också vilja påminna om att beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet och som ett paket. Beslut fattas inte art för art eller fråga för fråga.

Om Sverige skulle ställa sig helt utanför i en del av förhandlingarna skulle effekten av detta bli att Sverige inte heller kan påverka utgången

vad gäller andra arter eller bestånd av intresse för Sverige. Det är således viktigt att kunna göra en sammantagen bedömning av paketet som sådant.

Vid överläggningen i miljö- och jordbruksutskottet i går uppfattade jag att det fanns stor enighet om vikten av försiktigt sätta kvoter och av att verka för fortsatta möjligheter för det kustnära fisket och fiske för humankonsumtion vid förhandlingarna.

Socialdemokraternas och Centerpartiets önskemål om förtydliganden har vi tittat på. Vi tar till oss att kontrollerna behöver förstärkas och kommer att verka för att berörda medlemsstater gör ett gemensamt uttalande om förstärkt kontroll.

Angående kvotnivåerna är vi tydliga redan i vår ståndpunkt. Vi kommer att verka för försiktiga kvoter. Det gäller alla kvoter, även sill och skarpsill. Försiktiga kvoter innebär de facto så låga kvoter som möjligt utifrån förhandlingarna.

Anf. 106 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Tack, landsbygdsministern, för redogörelsen! Vi från Socialdemokraterna anmälde en avvikande ståndpunkt i miljö- och jordbruksutskottet, och vi konstaterar att vi nu får gehör för delar av detta om jag förstår rätt. Jag vill gärna få lite förtydligat vilken del det i så fall gäller.

Vi vill ju skärpa regeringens ståndpunkt på ett par punkter. Vi vill förstärka skrivningarna om hur illa läget är för bestånden. Vi tar särskilt upp hur torsk, sill, strömming och lax påverkas, inte minst av bristen på just sill och strömming. Detta vill vi betona.

Vi vill också visa att kraftigt minskade kvoter för sill och strömming är viktigt för att vi ska klara det kustnära fisket. Vi upplever att vi är i elfte timmen här. Det finns starka signaler från det svenska kustfisket om att man upplever det som ohållbart att det industriella fisket påverkar våra svenska företag på detta sätt. Det handlar om att värna fiskbestånden, men det handlar också om att värna företagandet. Det finns alltså en vinn-vinnsituation här i att vara tuffare, menar vi.

När det gäller just att rädda sill- och strömmingsfisket tycker vi att det ska bli ett fiskestopp för det storskaliga industrifisket när det gäller skarpsill, så det har vi också med.

Vad jag förstår hade vi i går i MJU detta gemensamt med Centerpartiet.

Anf. 107 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för informationen! Det är naturligtvis bra att regeringen försöker möta det som har framförts. Men jag kan nog bara hålla med om det som Socialdemokraterna redan har framfört. Jag tror att vi faktiskt står kvar vid den avvikande uppfattning som framfördes i MJU. Vi tar upp den även här, inte minst just därför att det är det småskaliga kustnära fisket som ska värnas. Det handlar också om att verka för att kvoterna kraftigt ska minskas. Det är fortfarande en skarpare skrivning, så vi står kvar vid den.

Anf. 108 KATARINA LUHR (MP):

Ordförande! Vi lade också fram en avvikande ståndpunkt i MJU. Den var baserad på det allvarliga läget för sillen och skarpsillen i Östersjön. Vi vill bland annat att man lyfter in en mening om att kommissionens förslag

faktiskt ska följa den vetenskapliga rådgivningen och inte gå utöver den. Och det behöver poängteras i text. Vi vill också att fiskekvoterna kraftigt ska minskas.

2023/24:8
20 oktober

Jag stannar där och ställer mig bakom den ståndpunkt som vi redan har lagt fram.

Anf. 109 BEATRICE TIMGREN (SD):

Fru ordförande! Inför de kommande förhandlingarna har jag stor respekt för den svåra uppgift som regeringen har framför sig. Vi anser att regeringen har landat väldigt bra i sin hållning. Man vill ha en restriktiv hållning och betonar detta med att det ska vara så låga kvoter som möjligt. Det ska också vara ändamålsenligt och inte oproportionerligt drabba kustfisket och fisket till humankonsumtion.

Jag förstår att det är viktigt att vi inte begränsar oss genom att sätta upp några röda linjer – detta för att ge regeringen så stort förhandlingsutrymme som möjligt. Det är viktigt att Sverige får gehör för sin ståndpunkt för att man ska kunna skydda strömmingen och vårt småskaliga kustfiske, där man också fiskar för humankonsumtion, och för att man inte ska riskera att de stora trålarna tar hela bifångsten, alltså hela kvoten som blir kvar. Vi anser att kommissionens förslag riskerar att slå helt fel.

Anf. 110 DANIEL RIAZAT (V):

Vänsterpartiet har också anmält avvikande ståndpunkt i miljö- och jordbruksutskottet. Jag behöver inte läsa upp hela. Men liksom tidigare har vi sagt att vi vill skärpa förslagen när det kommer till att stärka bestånden. Det handlar om de undantag som bör göras för att tillåta det småskaliga och kustnära fisket att fortsätta. Men det industriella blandfisket på sill och skarpsill för fiskmjöl måste stoppas. Vi har också sagt att vi vill ha nollkvoter för torskbestånden.

Sedan har kommissionen föreslagit en bifångstkvot men att det riktade fisket ska förbjudas.

Vi menar att detta inte är tillräckligt och att den svenska regeringen bör ha ett hårdare ställningstagande i den frågan.

Jag vill hänvisa till vår avvikande ståndpunkt i utskottet. Sedan kommer jag, efter att ha lyssnat på ministern, att återkomma ifall jag också vill ansluta mig till andra avvikande ståndpunkter. Jag vet att vi och Miljöpartiet står nära varandra i synen på denna fråga.

Anf. 111 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Ordförande! Om jag har förstått det hela rätt, och det vi har fått skriftligen, var det förslag på komplettering från Socialdemokraterna och Centerpartiet som gick ut på att det skulle göras tillägg.

Den första punkten var: Regeringen avser att följa kommissionens förslag men samtidigt verka för ett undantag för det småskaliga kustnära fisket efter sill och strömming i Östersjön, Bottenhavet samt Bottniska viken.

Den andra punkten var: Regeringen kommer att verka för att felrapporteringen ska stävjas och att fiskerikontrollen ska öka.

Den tredje punkten var: Regeringen ska verka för att bifångster av sill och strömming vid fiske efter skarpsill kraftigt ska minska.

Det är de tre delar som har kommit in. Jag uppfattade det som nu framfördes från Socialdemokraterna som lite mer. Men detta är det som vi har utgått ifrån.

Vi har självklart gått igenom de tre förslagen.

Vi kan börja med det första om att ha en ståndpunkt att vi ska följa kommissionens förslag. Vi ser det som svårt att kombinera den första delen av satsen med den andra delen av satsen, nämligen att man samtidigt ska värna det kustnära fisket. Kommissionen är ju i detta förslag väldigt tydlig med att undantagen är borta. Det blir svårt att ta in som ståndpunkt, för kommissionen har ett helt annat förslag vad gäller undantagen. Jag uppfattade det, både från Socialdemokraterna i går under överläggningen och från Centerpartiet nu, som att det kustnära fisket är väldigt centralt. Då kan man inte ha dessa två i samma punkt. Det kommer inte regeringen att ställa sig bakom.

I den andra delen anser ni att vi ska verka för att felrapporteringen ska stävjas och att fiskerikontrollen ska öka. Det är inget som de facto finns på bordet under förhandlingarna om kvoter. Däremot är mitt förslag för att möta det önskemålet att vi ska försöka få berörda medlemsstater att göra ett gemensamt uttalande om vikten av detta. Det tycker jag alltså att vi tillmötesgår så långt vi kan.

Den tredje punkten handlar om att vi ska verka för att bifångster av sill och strömming vid fiske efter skarpsill kraftigt ska minska. Där är vår ambition att vi ska sätta så låga kvoter som möjligt, men vi vill samtidigt vara en aktiv del i förhandlingen eftersom vi vet positionerna från många andra medlemsstater som ser annorlunda på detta än vad vi gör. Vi tycker att vi har mött denna punkt under den överläggning vi har haft och i det fakta-PM som ligger till grund för överläggningen.

Jag hoppas att det var förtydligande nog för både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. I övrigt noterar jag de avvikande ståndpunkter som har deklarerats.

Anf. 112 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Tack, landsbygdsministern, för svaret! Vi behöver inte hålla en debatt om vilken strategi vi ska ha. Däremot håller vi från Socialdemokraterna fast vid vår avvikande ståndpunkt. Vi tycker att regeringar visst kan stå upp för frågor för att markera var vi vill hamna. Vi tror att detta, även i en miljö med förhandlingar, har ett långsiktigt värde. Vi tror att det är så man bygger upp en långsiktig strategi för att lyckas på EU-nivå. Vi tycker definitivt att vårt tillägg till ståndpunkten fungerar väl, så vi står fast vid det.

Anf. 113 DANIEL RIAZAT (V):

Vi står också bakom det som Miljöpartiet har anfört. Vi går alltså ihop. Det är både det som Vänsterpartiet har framfört tidigare och det som Miljöpartiet har framfört. Jag måste dock bara veta tydligt. Jag läser protokollet från MJU. Det är faktiskt lite otydligt vilken del som är Miljöpartiets avvikande ståndpunkt. Är det första stycket, eller är det hela den text som också är rödmarkerad? Det står inte så tydligt. Eftersom det hänvisas till den avvikande ståndpunkten vill jag bara veta om det är den eller om det är hela. Jag vet inte om MP vet själva eller om det är ni som vet.

Anf. 114 VICE ORDFÖRANDEN:

Nej, det måste faktiskt vara Miljöpartiet som själva berättar hur den avvikande ståndpunkten ska tolkas. Man skulle väl kunna tro att det är det röda som är tillägget, men det måste vara respektive parti som talar om sina respektive avvikande ståndpunkter.

Det är första gången Katarina Luhr tjänstgör i EU-nämnden, så vi har överseende.

Anf. 115 KATARINA LUHR (MP):

Jag vet inte om ni ska ha överseende, men jag är faktiskt lite osäker på vilket dokument jag ska titta i när det gäller att säga att det är vår ståndpunkt. Jag måste nästan veta exakt vad det är för text, för jag har egentligen bara de punkter som jag tyckte var relevanta att lyfta upp vid detta tillfälle.

Jag kan bara säga att jag står bakom den text som vi lade fram. Det skulle kanske vara bra om vi kunde klargöra vilken den totala texten är, om vi nu ska kunna komma fram till vad vi står bakom eller inte.

Anf. 116 VICE ORDFÖRANDEN:

Ja, vi har fått ett protokoll från MJU, från i går. Om det är den text som är rödmarkerad där – det är ganska mycket rödmarkeringar – som är det Miljöpartiet hänvisar till kan åtminstone Vänsterpartiet läsa innantill där och se vad det är man i så fall står bakom.

Anf. 117 DANIEL RIAZAT (V):

Detta kommer inte att avgöra utfallet, men för oss är det ändå viktigt att det blir korrekt i protokollet. Jag har precis kollat med min kollega i MJU, och vi är helt överens med Miljöpartiet om den avvikande ståndpunkt som de har anmält. Vi hade anmält en kortare avvikande ståndpunkt, som i princip innebar samma sak. Nu anmäler vi en avvikande ståndpunkt tillsammans utifrån den text som Miljöpartiet hade lämnat in i miljö- och jordbruksutskottet. Så kan vi säga.

(VICE ORDFÖRANDEN: Och som finns redovisad i protokollet.)

Ja.

Anf. 118 KATARINA LUHR (MP):

Då är det den texten som vi faktiskt rent praktiskt står bakom. Jag skulle också vilja göra ett inspel när det gäller detta med att stötta det småskaliga kustfisket, för det är något som vi har lyft upp, det vill säga att man i vissa fall kan göra ett undantag för att få fiska.

Men det är också det här att EU-kommissionens förslag landar på de vetenskapliga rekommendationerna för det långsiktiga beståndet. Där tänker jag att om man ska stötta det långsiktiga småskaliga kustfisket behöver man också luta sig mot de vetenskapliga rekommendationerna. Det är lite anledningen till att vi tycker att det är viktigt med nollkvoter och försiktigt fiske.

Anf. 119 VICE ORDFÖRANDEN:

Nu försöker jag vara lite effektiv. Jag tyckte faktiskt att Vänsterpartiet satt och nickade till allt det som Miljöpartiet nu sa, så jag uppfattar att Vänsterpartiet också är med på den delen i den avvikande ståndpunkten. Ja, det nickas.

Jag tror att jag kan sammanfatta detta nu.

Jag tror att vi kan konstatera att det anmäls en avvikande ståndpunkt av Socialdemokraterna och Centerpartiet utifrån det som framförts här men också det som framfördes i miljö- och jordbruksutskottet i går. Det anmäls en avvikande ståndpunkt av Miljöpartiet och Vänsterpartiet, också utifrån vad som framfördes på överläggningen i miljö- och jordbruksutskottet i går. Det har förtydligats lite under mötet här.

Med det sagt kan jag också konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Då går vi raskt vidare till dagordningspunkt 4, Iccats årsmöte (Nya Kairo, Egypten, den 13–20 november 2023). Det handlar om tonfisk, och det är en diskussionspunkt.

Anf. 120 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ordförande! Ja, dagordningspunkten avser en diskussion inför årsmötet för Internationella kommissionen för bevarande av tonfisk i Atlanten, Iccat, i november -23. Det är inte en beslutspunkt på rådsmötet.

På rådsmötet förväntas medlemsländerna ge riktlinjer för en EU-position till Iccats årsmöte. På årsmötet ges medlemsstaterna möjlighet till en diskussion om de bestånd som hanteras av organisationen.

För svenskt vidkommande är det av intresse att följa förvaltningen av den blåfenade tonfisken, som är på återgång i svenska vatten. I internationella sammanhang är det kommissionen och inte enskilda medlemsländer var för sig som företräder EU eftersom det råder exklusiv kompetens i fiskefrågorna.

Regeringen anser att EU i förhandlingarna ska sträva efter att uppnå målen och principerna i den gemensamma fiskeripolitiken, inte minst målet om maximal hållbar avkastning, och att försiktighetsansatsen tillämpas i fiskeriförvaltningen med utgångspunkt från den bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivningen.

Anf. 121 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi vidare till dagordningspunkt 5, Ramdirektivet om avfall – aspekter som rör livsmedel. Det är en diskussionspunkt.

Ansvarigt statsråd är Romina Pourmokhtari, men det är landsbygdsministrarna som ska ha det här som en diskussionspunkt. Det får vi väl tolka som att det är för att diskussionen rör de delar av detta som rör livsmedel.

Anf. 122 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ordförande! På rådsmötet kommer vi att få en presentation av kommissionens förslag till revidering av avfallsdirektivet som följs av en riktlinjedebatt.

En del av förslaget handlar om livsmedelsavfall. EU-kommissionen föreslår bland annat mål för minskning av livsmedelsavfallet i delar av livsmedelskedjan till 2030. Kommissionen föreslår också miniminivåer för vilka åtgärder medlemsstaterna ska införa för att minska livsmedelsavfallet. Lagförslaget kommer att förhandlas i miljørådet, och statsrådet Pourmokhtari har beredningsansvaret i Regeringskansliet.

Förslaget lämnades till kommissionen i juli. Förhandlingsarbetet i Bryssel är därför fortfarande i sin linda. Regeringen välkomnar förslaget men anser att målnivåer och målår ska sättas på en realistisk nivå. Regeringen anser också att tidigare påvisad minskning av livsmedelsavfall ska få tillgodoräknas. Uppföljningsmetoder och inrapporteringsystem ska utformas utan en alltför stor administrativ börda för företag och för myndigheter. Regeringen är positiv till ett förtydligande av kraven i de nationella programmen för minskade livsmedelsförluster men vill värna flexibiliteten för medlemsstaterna att välja vilka åtgärder som är mest effektiva att genomföra.

Anf. 123 VICE ORDFÖRANDEN:

Här vill jag säga något för Socialdemokraternas del.

Det är lite olika delar i detta. Det har ju varit en överläggning i MJU om den här frågan, och där anmälde ett antal olika avvikande ståndpunkter. När det gäller Socialdemokraternas avvikande ståndpunkt vidhåller vi naturligtvis det som vi sa under den överläggningen i de delar som skulle vara relevanta i diskussionen som landsbygdsministrarna ska ha.

Anf. 124 KATARINA LUHR (MP):

Vi anmälde en avvikande ståndpunkt i MJU, och den står vi fortfarande bakom. Dock innefattade den bara området textil och inte matavfall.

Därför skulle jag nu vilja lägga till en del när det gäller denna mening: ”Regeringen välkomnar bindande mål men anser att målnivåer och målår ska sättas på en realistisk nivå.”

Jag tycker såklart också att mål och målår ska vara realistiska, men det här ser ut som att man vill göra en uppluckring. I dessa tider när mat är dyrt, jordbruket har det tufft och det finns svåra leveransproblem i vissa kedjor känns det dumt att inte jobba med alla medel för att minska matsvinn. Därför skulle jag efter ”Regeringen välkomnar bindande mål” vilja lägga till följande: men anser att målen bör höjas och att livsmedelsavfall som uppstår i primärproduktion bör inkluderas.

Anf. 125 VICE ORDFÖRANDEN:

Det här var som sagt uppe för information i MJU i går. Jag uppfattade det som att det inte var jättemycket diskussion där. Det är väl för att det här är en punkt som är lite uppdelad.

Anf. 126 DANIEL RIAZAT (V):

Vänsterpartiet anmälde också en avvikande ståndpunkt när frågan hanterades tidigare. Jag får väl säga som Socialdemokraterna att i de delar som berörs i det här fallet står vi såklart fortfarande bakom vår avvikande ståndpunkt.

Jag har dock en fråga eftersom jag inte är jätteinsatt i detta. Jag vet att frågan om tredjeländer fanns med tidigare, för när vi anmälde en avvikande ståndpunkt hade vi med frågan om att dumpa avfall i tredjeländ. Är det något som fortfarande finns med i detta och som vi kan ha en diskussion om?

Frågan har ju varit på tapeten ganska nyligen om textilavfall och att stora kedjor i olika europeiska länder dumpar kläder i olika delar av tredje världen. Om det är en del av den här diskussionen vill jag kunna återkomma med ytterligare tillägg till vår avvikande ståndpunkt.

Anf. 127 VICE ORDFÖRANDEN:

Den överläggning som var gällde hela avfallsdirektivet. Det fanns avvikande ståndpunkter när det gällde textilierna, men det fanns också avvikande ståndpunkter som gällde hur mycket man stöder ny innovation och teknikutveckling som en del i att öka klimatnyttan.

Det är kanske i de delarna man kan tänka att det kan vara ett medskick, i alla fall för Socialdemokraternas del, för det som rör textilier kommer inte att komma upp här.

Anf. 128 ANNA LASSES (C):

Jag tolkar det som att nu handlar det bara om livsmedel och att den avvikande ståndpunkten som var gemensam rör de system som handlar om textil, så jag känner mig lite frågande. Det är klart att vi står kvar vid vår ståndpunkt, men jag tror inte att det har med det här att göra.

Anf. 129 VICE ORDFÖRANDEN:

Som jag sa: Överläggningen som var då gällde hela direktivet.

Jag tycker att man mycket väl kan säga att man står kvar vid sina avvikande ståndpunkter i de delar som berör det som landsbygdsministrarna talar om, alltså livsmedel. Där är väl innovation och teknikutveckling det som känns mest relevant.

Anf. 130 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Jag tror att jag direkt lämnar över till kanslirådet, så får hon svara på frågorna om vad som innefattas och frågan från primärt Vänsterpartiet om dumpning i tredjeländ. Det har hon garanterat bättre koll på.

Anf. 131 Kanslirådet ULRIKA INGESSON:

Jag skulle tro att dumpning i tredjeländ berör frågorna om textildelen i det här förslaget. Det berör inte frågan om minskat livsmedelsavfall som sådan.

Anf. 132 VICE ORDFÖRANDEN:

Det här är som sagt en diskussionspunkt.

Jag tycker att vi kan sammanfatta det som att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning men att S, V, C och MP vidhåller de avvikande ståndpunkter som anmälts vid tidigare överläggning – som var om hela avfallsdirektivet, så det är lite svårt – i de delar där det kan vara tillämpligt, inte minst de som gäller innovation och teknikutveckling.

Jag skulle vilja ha med tillägget som jag läste upp som en avvikande ståndpunkt – om man inte för in det direkt. Det finns inte med från tidigare.

Anf. 134 VICE ORDFÖRANDEN:

Nu hjälps vi åt med nickningar och viskningar. Både MP och V stöder det tillägget, så det blir en egen avvikande ståndpunkt.

Med det kan vi konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Marknadssituationen, särskilt efter invasionen av Ukraina. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 135 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ordförande! Vid rådsmötet kommer kommissionen att informera om situationen på jordbruksmarknaderna, följt av en diskussion. Inledningsvis kommer även Ukrainas jordbruksminister att göra en kort presentation.

Jordbruksmarknaderna är fortfarande påverkade av effekterna från den tidigare pandemin och kriget i Ukraina. I Europa har jordbruket och trädgårdsnäringen även påverkats av ogynnsamma väderförhållanden.

Effekterna varierar stort mellan medlemsstater och sektorer. För Sverige har de framför allt påverkat kvantiteterna vid skörden av spannmål och oljeväxter, men även kvaliteten har påverkats negativt.

Det finns samtidigt positiva marknadsutsikter. Priserna har stabiliserats, och exporten från EU har återhämtat sig.

I Sverige är skörden i princip avklarad efter att det under den senaste månaden blev mer stabilt väder. Nederbörden sedan mitten av sommaren har gynnat skörden av grovfoder och tillväxten på betesmarkerna.

Jordbruksverkets bedömning är samtidigt att det för många företag kommer att vara knappa lager inför kommande sommar. En annan utmaning är tillgången till halm.

Höga kostnader för de produktionsmedel som används för 2023 års odling i kombination med liten avkastning och låg kvalitet innebär lönsamhetsproblem för många växtodlingsföretag. I viss utsträckning lindras effekterna för denna sektor av den relativt goda lönsamheten 2022.

Ordförandeskapet har inför diskussionen ställt två vägledande frågor: dels vilka utmaningar medlemsstaterna ser på marknadsområdet inför kommande månader med anledning av kriget i Ukraina och utvecklingen i Mellanöstern och dels om medlemsstaterna anser att de instrument och åtgärder som finns i CAP är tillräckligt flexibla för att hantera de utmaningarna.

Regeringen är positiv till att ordförandeskapet tar upp frågan om marknadssituationen på rådsmötet. Det är viktigt att tydliggöra situationen och utmaningarna på jordbruksmarknaderna.

Angående ordförandeskapets frågor bedömer regeringen att även om situationen är stabil för närvarande kan den snabbt ändras. Det gäller därför att ha beredskap för detta och även att arbeta aktivt för att exempelvis säkerställa stabil energiförsörjning.

Den högre räntenivån innebär en särskild utmaning för många företagare som har investerat hårt under de senaste åren och särskilt för

yngre företagare. Ersättningar och stöd från CAP är i detta sammanhang viktiga för företagens likviditet.

Regeringen anser att det är viktigt att eventuella förslag från kommissionen eller medlemsstaterna för att möta utmaningarna belyses på ett transparent sätt. Regeringen är positiv till eventuella förslag om undantag i regelverk som öppnar för möjligheter till ökad produktion under 2024. Det skulle kunna omfatta undantag från regler för miljöytor på samma sätt som gällt under 2023. Det är samtidigt viktigt att analysera och ta ställning till eventuella åtgärder från fall till fall och beakta eventuella miljökonsekvenser.

Regeringen är även positiv till förslaget från Kroatien om en möjlighet att avsätta en del av den nationella CAP-budgeten för att hantera nationella krissituationer. Förslaget behöver dock analyseras ytterligare.

Mot bakgrund av att regeringen driver en budgetrestriktiv linje är det viktigt att säkerställa att eventuella förslag inte innebär nya återtaganden som på kort eller lång sikt inte kan finansieras inom befintliga ekonomiska ramar.

Anf. 136 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Vi från Socialdemokraterna vill ta upp frågan om export av spannmål från Ukraina, både ur aspekten att det är viktigt för Ukraina och ur aspekten att vi nu har en hungersituation i världen där vi står längre ifrån 2030-målen om hunger än när de bildades. Det är alltså jätteviktigt att hitta olika lösningar. Vi vet att många länder i världen har drabbats mycket hårt av både pandemin och kriget. Här behöver EU och Sverige hjälpa till.

Från Socialdemokraternas sida har vi sett att det har varit svårt för Ukraina att få ut spannmål, både via Svarta havet och via angränsande länder som har stoppat sin import. Först handlade det om att spannmålet inte fick säljas i dessa länder – jag vet att Peter Kullgren är medveten om detta; vi har fört dialog med landsbygdsministern om det tidigare. Nu är det till och med så att transporter stoppas i grannländer. Man vill inte ens hjälpa till att transportera.

När miljö- och jordbruksutskottet var i Litauen hade vi en dialog med parlamentarikerna där. Då fanns det en vilja från Litauens sida att vara en länk och få ut spannmålet genom Klaipėda. Där är det i stället Polen som blir stoppet. De säger nej till detta och vill inte få in det som konkurrens till sina bönder. Detta har ställt till det väldigt. Många av de polska bönderna lobbade för att stoppa detta och lyckades.

Nu har vi en ny politisk situation i Polen efter valet. Det har blivit delvis en annan dynamik, och det kan komma att bli andra politiska lagar på de här områdena. Andra aktörer kanske är viktigare än de som varit viktiga tidigare. På det viset borde det finnas en öppning.

Vi från Socialdemokraterna skulle önska att regeringen i de olika forum där man har möjlighet, men också i diskussionen om marknadsituationen, förde fram att detta är väldigt prioriterat också från svenskt håll – inte bara för att det är så viktigt för Ukraina, det motstånd som finns där och den solidaritet vi känner med Ukraina utan också och framför allt för hela världssvältnens och världshungerns skull just nu.

Anf. 137 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ordförande! Jag tror att det finns en stor enighet i det här rummet kring vikten av att Ukraina kan få ut sitt spannmål, framför allt till dem som hungrar och behöver den här maten, helt enkelt. Under det svenska ordförandeskapet arbetade vi såklart aktivt med den här frågan. Primärt är det ju kommissionen som har ett stort ansvar för den kontinuerliga dialogen för att få till detta, men vi har ju också arbetet med solidaritetskorridorerna och Black Sea Grain Initiative, Svartahavsinitiativet, som nu tyvärr är stoppat.

Självklart har inte regeringens ståndpunkt i detta ändrats. I bilaterala samtal är det en viktig aspekt för oss. Det är också bra att det spanska ordförandeskapet har bjudit in Ukrainas jordbruksminister till detta rådsmöte för att kunna ge den mest aktuella bilden av läget.

Jag vet inte om Lars har någon mer uppdatering att delge nämnden om vad som sker nu.

Anf. 138 Departementsrådet LARS OLSSON:

Jag tycker att Peter beskrev det väldigt väl. Detta har hög prioritet från EU:s sida och från många medlemsländer. Framför allt handlar det om att lösa situationen för de angränsande länderna så att det blir acceptabelt där. När man hittar en sådan lösning får man också en samsyn inom EU.

Frågan kommer att komma upp och diskuteras även på toppmötet nästa vecka. Sedan kommer som sagt Ukrainas jordbruksminister att vara med på marknadssituationsdiskussionen inledningsvis.

Anf. 139 VICE ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi landsbygdsministern för det. Jag uppfattade att detta var ett medskick från Socialdemokraterna. Det är ju det talade ordet som gäller, och landsbygdsministern har också kvitterat att man driver frågan och har ögonen på den. Jag har inget annat konstaterande än att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi till dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Det är informationspunkter. Har landsbygdsministern någonting här som han vill delge EU-nämnden?

Anf. 140 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Ordförande! Det har jag inte, om inte ni har någon särskild fråga kring de övriga frågorna.

Anf. 141 VICE ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för den informationen. Vi tackar landsbygdsministern med medarbetare för det här tillfället i EU-nämnden och önskar som vanligt trevlig helg när det blir dags.

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	1
Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	1
Anf. 5 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 6 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	2
Anf. 7 VICE ORDFÖRANDEN	2
Anf. 8 ANNA LASSES (C)	2
Anf. 9 LINNÉA WICKMAN (S)	2
Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V)	3
Anf. 11 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	3
Anf. 12 VICE ORDFÖRANDEN	4
Anf. 13 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	4
Anf. 14 ANNA LASSES (C)	5
Anf. 15 LINNÉA WICKMAN (S)	5
Anf. 16 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	6
Anf. 17 LINNÉA WICKMAN (S)	7
Anf. 18 VICE ORDFÖRANDEN	7
Anf. 19 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	7
Anf. 20 ANNA LASSES (C)	8
Anf. 21 LINNÉA WICKMAN (S)	9
Anf. 22 ARIN KARAPET (M)	9
Anf. 23 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	10
Anf. 24 JOAR FORSSELL (L)	10
Anf. 25 MARTIN KINNUNEN (SD)	10
Anf. 26 ANNA LASSES (C)	11
Anf. 27 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	11
Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD)	11
Anf. 29 STEFAN OLSSON (M)	11
Anf. 30 LINNÉA WICKMAN (S)	11
Anf. 31 VICE ORDFÖRANDEN	12
Anf. 32 KATARINA LUHR (MP)	12
Anf. 33 DANIEL RIAZAT (V)	12
Anf. 34 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	12
Anf. 35 VICE ORDFÖRANDEN	12
Anf. 36 MARTIN KINNUNEN (SD)	12
Anf. 37 LINNÉA WICKMAN (S)	13
Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V)	13
Anf. 39 MAGNUS BERNTSSON (KD)	13
Anf. 40 ANNA LASSES (C)	13
Anf. 41 STEFAN OLSSON (M)	13
Anf. 42 KATARINA LUHR (MP)	13
Anf. 43 JOAR FORSSELL (L)	13
Anf. 44 VICE ORDFÖRANDEN	13
Anf. 45 Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	14
Anf. 46 ANNA LASSES (C)	15
Anf. 47 LINNÉA WICKMAN (S)	15
Anf. 48 KATARINA LUHR (MP)	17

Anf. 49	VICE ORDFÖRANDEN	17
Anf. 50	DANIEL RIAZAT (V).....	17
Anf. 51	VICE ORDFÖRANDEN	19
Anf. 52	MARTIN KINNUNEN (SD)	19
Anf. 53	MAGNUS BERNTSSON (KD).....	19
Anf. 54	JOAR FORSSELL (L)	20
Anf. 55	VICE ORDFÖRANDEN	21
Anf. 56	Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	21
Anf. 57	VICE ORDFÖRANDEN	22
Anf. 58	ANNA LASSES (C).....	22
Anf. 59	LINNÉA WICKMAN (S)	22
Anf. 60	VICE ORDFÖRANDEN	22
Anf. 61	KATARINA LUHR (MP).....	23
Anf. 62	DANIEL RIAZAT (V).....	23
Anf. 63	ANNA LASSES (C).....	23
Anf. 64	DANIEL RIAZAT (V).....	23
Anf. 65	VICE ORDFÖRANDEN	23
Anf. 66	Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	24
Anf. 67	VICE ORDFÖRANDEN	24
Anf. 68	Kabinettssekreterare JAN KNUTSSON	24
§ 2 Allmänna frågor.....		25
Anf. 69	VICE ORDFÖRANDEN	25
Anf. 70	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	25
Anf. 71	VICE ORDFÖRANDEN	25
Anf. 72	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	25
Anf. 73	VICE ORDFÖRANDEN	27
Anf. 74	KATARINA LUHR (MP).....	28
Anf. 75	VICE ORDFÖRANDEN	28
Anf. 76	DANIEL RIAZAT (V).....	28
Anf. 77	ANNA LASSES (C).....	29
Anf. 78	VICE ORDFÖRANDEN	29
Anf. 79	ANNA LASSES (C).....	29
Anf. 80	VICE ORDFÖRANDEN	29
Anf. 81	ANNA LASSES (C).....	29
Anf. 82	VICE ORDFÖRANDEN	29
Anf. 83	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	29
Anf. 84	VICE ORDFÖRANDEN	30
Anf. 85	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	31
Anf. 86	DANIEL RIAZAT (V).....	32
Anf. 87	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	33
Anf. 88	DANIEL RIAZAT (V).....	33
Anf. 89	VICE ORDFÖRANDEN	33
Anf. 90	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	33
Anf. 91	VICE ORDFÖRANDEN	34
Anf. 92	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	34
Anf. 93	VICE ORDFÖRANDEN	34
Anf. 94	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	35
Anf. 95	DANIEL RIAZAT (V).....	35
Anf. 96	VICE ORDFÖRANDEN	35
Anf. 97	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	35
Anf. 98	VICE ORDFÖRANDEN	35

Anf. 99	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	36
Anf. 100	VICE ORDFÖRANDEN	36
Anf. 101	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	36
§ 3	Jordbruks- och fiskefrågor	37
Anf. 102	VICE ORDFÖRANDEN	37
Anf. 103	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	37
Anf. 104	VICE ORDFÖRANDEN	37
Anf. 105	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	37
Anf. 106	JYTTE GUTELAND (S)	38
Anf. 107	ANNA LASSES (C)	38
Anf. 108	KATARINA LUHR (MP)	38
Anf. 109	BEATRICE TIMGREN (SD)	39
Anf. 110	DANIEL RIAZAT (V)	39
Anf. 111	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	39
Anf. 112	JYTTE GUTELAND (S)	40
Anf. 113	DANIEL RIAZAT (V)	40
Anf. 114	VICE ORDFÖRANDEN	41
Anf. 115	KATARINA LUHR (MP)	41
Anf. 116	VICE ORDFÖRANDEN	41
Anf. 117	DANIEL RIAZAT (V)	41
Anf. 118	KATARINA LUHR (MP)	41
Anf. 119	VICE ORDFÖRANDEN	42
Anf. 120	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	42
Anf. 121	VICE ORDFÖRANDEN	42
Anf. 122	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	42
Anf. 123	VICE ORDFÖRANDEN	43
Anf. 124	KATARINA LUHR (MP)	43
Anf. 125	VICE ORDFÖRANDEN	43
Anf. 126	DANIEL RIAZAT (V)	43
Anf. 127	VICE ORDFÖRANDEN	44
Anf. 128	ANNA LASSES (C)	44
Anf. 129	VICE ORDFÖRANDEN	44
Anf. 130	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	44
Anf. 131	Kanslirådet ULRIKA INGESSON	44
Anf. 132	VICE ORDFÖRANDEN	44
Anf. 133	KATARINA LUHR (MP)	45
Anf. 134	VICE ORDFÖRANDEN	45
Anf. 135	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	45
Anf. 136	JYTTE GUTELAND (S)	46
Anf. 137	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	47
Anf. 138	Departementsrådet LARS OLSSON	47
Anf. 139	VICE ORDFÖRANDEN	47
Anf. 140	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	47
Anf. 141	VICE ORDFÖRANDEN	47